

İfade Özgürlüğü Davaları

DAVA İZLEME

PROGRAMI

RAPORU

2023

1 Eylül 2022 - 1 Eylül 2023

Norwegian Embassy
Ankara

Almanya'nın Türkiye'deki
Dış Temsilcilikleri
Die Deutschen
Auslandsvertretungen
in der Türkei

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.
Türkiye

İfade Özgürlüğü Davaları

DAVA İZLEME

PROGRAMI RAPORU

1 Eylül 2022 - 1 Eylül 2023

Sokağa çıkmak yasak, haber yapmak 'terörizm'

Norwegian Embassy
Ankara

Almanya Federal Cumhuriyeti
Başkonsoloslugu
Istanbul

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.
Türkiye

Bu rapor, **Norveç Krallığı Ankara Büyükelçiliği** ve **Federal Almanya Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu** ve **Özgürlük için Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Ofisi'nin** katkılarıyla hazırlanmıştır.

MEDYA VE HUKUK ÇALIŞMALARI DERNEĞİ (MLSA) HAKKINDA

Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA) 2018 yılından bu yana ifade özgürlüğü alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur. Başta gazeteciler, medya mensupları ve insan hakları savunucuları olmak üzere ifade özgürlüğü ihlal edilen kişilere ücretsiz (pro-bono) hukuki destek sağlamakta, onları ulusal ve uluslararası hukuki süreçlerde temsil etmektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi başta olmak üzere uluslararası kuruluşlara düzenli bildirimler yaparak savunuculuk faaliyeti yürüten MLSA, gazeteciler, avukatlar ve sivil toplum kuruluşlarının ifade özgürlüğü başta olmak üzere çalıştaylar düzenleyerek kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. MLSA ayrıca Free Web Turkey projesi ile Türkiye’de internet özgürlüğünü ve sansürünü gözlemlemektedir. Bu çalışmalarının yanında sivil toplum kapasite geliştirme programıyla dernek ve vakıflara yönelik hukuki ve kurumsal destek sağlamaktadır. Bunun yanında MLSA web sitesi, bağımsız gazetecilerin makalelerini yayınlamaya gazeteciler için çalışmalarını duyurabilecekleri bir saha yaratmaktadır.

MLSA, ayrıca Türkiye’deki en geniş dava izleme programını 2018’den beri yürütmekte ve düzenli raporlar yayınlamaktadır. Bugüne kadar bin 500’ün üzerinde duruşmanın takibini gerçekleştiren MLSA Dava Takip Programı, birçok medya kuruluşuna ve hak örgütüne kaynaklık etmektedir.

Av. Veysel Ok
Eş Direktör

Evin Barış Altıntaş
Eş Direktör

Batıkan Erkoç
Projeler ve Hibeler Yöneticisi

Semra Pelek
Dava Takip Proje Koordinatörü

Eylem Sonbahar
İstanbul Muhabiri

Deniz Tekin
Diyarbakır Muhabiri

Av. Emine Özhasar
Hukuk Birimi Koordinatörü

Sena Özcanlı
İletişim ve Etkinlikler Koordinatörü

Gülhan Çorlu
Finans Koordinatörü

Metin Yener
Ofis Yöneticisi

Ali Safa Korkut
Free Web Turkey Proje Koordinatörü

Av. Fatih Aydın
Hukuk Birimi

Av. Muhammed Ünsal
Hukuk Birimi

Göktuğ Berber
Proje Asistanı

Raporda paylaşılan görüşler ve veriler, yalnızca **Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği’ne** aittir. Hiçbir şekilde Norveç Krallığı Ankara Büyükelçiliği ve Federal Almanya Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu ve Özgürlük için Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Ofisi’nin **görüşlerini temsil etmez.**

İÇİNDEKİLER

Giriş	6
Yöntem	6
Kısaltmalar	6
Öne Çıkan Bulgular	8
Dava İzleme Programı Verilerinin Yıllara Göre Karşılaştırılması	9
Davalara Genel Bakış	10
Davaların Şehirlere Göre Dağılımı	10
Davaların Görüldüğü Mahkeme Türlerine Göre Dağılım	11
Kimler Yargılandı?	12
Gezi Davasından Anayasal Krize	17
Davaların Açılma Nedenleri	19
Belgesel Çekimi ‘Örgüt Keşfi’ Oldu	22
Neyle Suçlandılar?	22
Yöneltilen Suçlamalar Tablosu	26
İfade Özgürlüğünün Üzerindeki Yeni Baskı Aracı: Sansür Yasası	27
İfade Özgürlüğü Davalarına Suç “Türleri” Temelinde Bakış	31
Gazetecilik Faaliyetleri Hem “Suç” Hem “Terör” Sayılmaya Devam Etti	34
Sanıklara Karşı Kullanılan Deliller	35
“Örgüt Üyeliği” Delillerine Bakış	37
Tutuklu Yargılamalarda Artış	39
İzlenen Davalarda Tutuklu Yargılananlar Listesi	41
Sonuçlanan Davalar: 37 Ceza, 59 Beraat	42
Sanıklar Hakkında Beraat Kararı Verilen Davalar	43
İzleme Döneminde Verilen Hapis Cezaları	46
Anayasa Mahkemesi Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasını İptal Etti	47
Hapis Cezası Verilen Davaların Tablosu	49
Adli Para Cezaları	53
Tazminatlar	54
Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Diğer Sorunlar	55
Duruşmalarda Zaman Sorunu	55
Duruşma Salonlarındaki Fiziki Sorunlar	56
Adil Yargılanma Bağlamında Gözlemcilerin Duruşma Notları	57

Giriş

Bu rapor Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin (MLSA), 2018 yılından beri yürüttüğü ifade özgürlüğü davalarını içeren dava izleme programı kapsamında, Eylül 2022 - Eylül 2023 adli yılı boyunca izlenen davalara dair bulguları içermektedir.

Demokratik bir toplumun temel taşlarından olan ifade özgürlüğü her dönemde iktidarların hedefinde olmuş ve korunması için sürekli olarak çaba gösterilmesi gerekmiştir. Dava izleme çalışması bir arşiv ve veritabanı oluşturma niteliğinin yanında ifade özgürlüğünün korunması, sivil toplum aracılığıyla kamuoyunda farkındalığın artırılması, hukuki reformların teşvik edilmesi ve hem yargılananlara hem de topluma güven ve cesaret aşılması için kamu otoritelerinin ifade özgürlüğünü ihlal eden eylemlerinin belirlenmesi, kaydedilmesi ve takip edilmesinden oluşur.

Raporda kullanılan veriler, dava takip eğitim ve tecrübesi olan ve çoğunluğu gazetecilerden oluşan gözlemciler tarafından doldurulan "Duruşma Takip Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Gözlemcilerin her duruşma sonrasında doldurduğu form, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Uluslararası Af Örgütü, International Committee for Jurists ve Solicitors International Human Rights Group (SIHRG) gibi kurumların rehberlik ve tavsiyelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Bu programdaki amaç, takip edilen ve basın, toplanma ve ifade özgürlüklerini ilgilendiren davalarda 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve 1966 Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi başta olmak üzere, Türkiye'nin de taraf olduğu birçok uluslararası sözleşme ve anlaşma tarafından vazgeçilmez bir insan hakkı olduğu kabul edilen adil yargılanma hakkı bağlamında ulusal ve uluslararası standartlara uyumun ve olası ihlallerin kayıt altına alınması ve mevcut durumun ortaya koyulmasıdır.

Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin dava izleme programı, Türkiye'de duruşma usullerini ve yargılamaların standartlarını analiz etmek üzere yürütülen en geniş kapsamlı dava izleme programdır.

Yöntem

Duruşmalara katılan gözlemciler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE) tarafından yayımlanan duruşma izleme esaslarına dayanan ve Türkiye şartlarına uyarlanmış bir form doldurmaktadır. Formlardan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda bu raporda yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Rapor, **1 Eylül 2022** ve **1 Eylül 2023** tarihleri arasında izlenen **233 ifade özgürlüğü davası** kapsamında görülen **464 duruşmadan** elde edilen verilerin toplanmasıyla hazırlanmıştır.

Kısaltmalar

KISALTMA	AÇIKLAMASI
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	Anayasa Mahkemesi
f.	Fıkra
HAGB	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
m.	Madde
MLSA	Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği
TCK	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Öne Çıkan Bulgular

MLSA'nın 2018 yılından beri süregelen **Dava Takip Programı** kapsamında **1 Eylül 2022 - 1 Eylül 2023** arasında **20 ilde 233 dava** takip edildi ve bu davalarda **1646 kişi** yargılandı.

Bu dönemde karar çıkan **32 davada 116 sanığa 217 yıl, 8 ay 20 gün** hapis cezası verildi. Bunların arasında yer alan 17 gazetecilik davasında ise 23 gazeteci **67 yıl, 8 ay 12 gün** hapis cezası aldı. Karara bağlanan **6 davada 12 sanık hakkında 75.126 TL adli para cezası** verilirken. **59 davada** ise sanıklar hakkında **beraat kararı** verildi.

En çok hedef alınanlar: öğrenciler, aktivistler, gazeteciler, siyasetçiler

Program kapsamında izlenen davalarda sanık sayısı temelinde en çok hedef alınan gruplar toplam **1646 sanığın 655'ini oluşturan (%37) öğrenciler, 329'unu oluşturan aktivistler (%20), 314'ünü (%19) oluşturan gazeteciler** ve **241'ini (%14,6) oluşturan siyasetçiler** oldu. Öğrenciler ve aktivistler, özellikle protesto eylemlerine yönelik başlatılan çok sanıklı davalarda toplu olarak yargılandı.

Ancak dava sayısı temelinde bakıldığında, en çok hedef alınan grup yine gazeteciler oldu. İzlenen **davaların %66'sında** gazeteciler, bazen diğer sanıklarla birlikte, yargılanıyordu. Sadece gazetecilerin yargılandığı davalarsa, tüm davaların **133'ünü (%57'sini oluşturdu)**.

Gazetecilik faaliyetleri: terörizm

314 gazeteci toplam **154 (%66) davada sanık olarak yargılandı**, bu davaların **133'ünü (%57) gazetecilik faaliyetleri** nedeniyle açılan davalar oluşturuyor.

Gazetecilik davalarında **en çok yöneltilen suçlama %43 ile terör suçlamaları** oldu. Gazeteciler, 29 davada **terör örgütü propagandası**, 15 davada **terör örgütü üyeliği** ve 10 davada **terörle mücadelede görev almış kişiyi hedef göstermekle** suçlandı.

Gazeteciler ise en çok **terör örgütü üyeliği** ve **terör örgütü propagandası suçlarından ceza** aldı, gazeteciler **örgüt üyeliğinden** toplamda **28 yıl 9 gün**, **propaganda suçundan 15 yıl 6 ay 28 gün** hapis cezası aldı.

Sokağa çıkmak yasak!

'**2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet'** en sık yöneltilen **suçlamalardan birisi** oldu. Toplam açılan davaların **%21,5'i (50 dava)** barışçıl gösteriler nedeniyle açıldı. İki davada toplam **41 sanık hakkında 22 yıl 11 ay 25 gün** hapis cezası verildi.

Eylemleri dolayısıyla en çok **yargılananlar ise öğrenciler, kadınlar ve LGBTİ+'lar** oldu. Öğrenciler, 15'i barışçıl eylemleri nedeniyle açılanlar olmak üzere toplam **24 davada yargılandı**. Barışçıl eylemleri nedeniyle en çok yargılanan diğer gruplar ise **beş** davada yargılanan kadınlar ve **dört** farklı davada yargılanan LGBTİ+'lar oldu.

Barışçıl gösteriler kapsamında açılan bazı davalarda 2911 sayılı Kanun'a muhalefete ek olarak, başka suçlamalar yer aldı. Örneğin Boğaziçili öğrencilerin kayyum protestosu sırasında rektör aracının kampüsten çıkamaması nedeniyle "**ulaşım araçlarının alikonulması**" suçlaması yöneltilti. **Kadın cinayetlerine karşı düzenlenen bir protesto sırasında** polis memurunu ittikleri iddiasıyla haklarında dava açılan hak savunucularına karşı "**yaralama**" suçlaması yöneltilti. Ancak aslında hak savunucuları polis tarafından **darp edilerek göz altına alındı**.

Terörizm suçlaması yaygınlaşıyor

Toplam suçlamaların **yüzde 28'ini** terör suçları oluşturdu. En sık yöneltilen terör suçlamaları sırayla: **terör propagandası (%14)**, **terör örgütü üyeliği (%9)**, **terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerini hedef göstermek (%4)** oldu.

"**Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek**" suçundan **32 sanık**, toplamda **102 yıl 7 ay 28 gün** hapis cezasına çarptırıldı. "**Silahlı terör örgütü üyeliği**" suçundan **5 sanık**, toplamda **31 yıl 3 ay 9 gün** hapis cezası aldı. "**Terör örgütü propagandası yapmak**" suçundan **14 sanık**, toplamda **29 yıl 9 ay 8 gün hapis cezasına** mahkûm edildi. "Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek" suçundan 4 sanık, toplamda 11 yıl 3 ay hapis cezası aldı.

Terör suçlarında gazetecilerin **haberlerinin** ve **sosyal medya paylaşımlarının delil olarak kullanılması yaygınlaştı**. Terör örgütü üyeliğine delil olarak sunulan **90 farklı delilin 20'sini (%22)** gazetecilerin **yayınladıkları haberler** ve **11'ini (%12)** de **sosyal medya paylaşımları** oluşturdu.

Dezenformasyon Yasası dönemin en önemli gelişmesi oldu

2022 yılının en önemli gelişmesi Ekim ayında kabul edilen sansür yasaı oldu. Yasanın getirdiği dezenformasyon suçundan dolayı en az **26 gazetecinin soruşturma geçirdiği**, **6 gazetecinin gözaltına** alındığı ve en az **4 gazetecinin tutuklandığı** tespit edildi.

İlk soruşturma geçiren, tutuklanan ve ceza alan gazeteci MLSA'nın savunmanlığını üstlendiği gazeteci **Sinan Aygöl** oldu. Aygöl'e **10 ay hapis cezası verildi**. Anayasa Mahkemesi ise kanunun iptali yönünde yapılan başvuruyu reddetti.

Tutuklu yargılamalar %150 arttı

Rapor döneminde 30 sanık tutuklu yargılandı. Bunların **29'unu gazeteciler oluşturdu**. Bunların büyük kısmını Ankara 11 gazeteci, Diyarbakır 15 gazeteci davaları oluşturdu. Eylül 2021 - Temmuz 2022 döneminde izlenen davalarda 12 kişi tutuklu yargılanırken, bu rapor döneminde **30 kişinin tutuklu yargılanması %150 artış anlamına geliyor**.

Toplu yargılamalar, geç başlayan duruşmalar sürekli değişen hakimler

Program kapsamında izlenen duruşmaların **%75'i geç başladı**, gecikmenin en yaygın sebebi mahkemelerin **%58,3 ile iş yükü olarak kaydedildi**. MLSA gözlemcileri sıklıkla mahkeme heyetlerinin değişmesi sebebiyle, duruşmaların ertelendiği ve yargılamanın uzadığını kaydetti.

Dava İzleme Programı Verilerinin Yıllara Göre Karşılaştırılması

Göstergeler	Haziran - Aralık 2018	Şubat 2019 - Mart 2020	Haziran - Aralık 2020	Ocak - Temmuz 2021	Eylül 2021 - Temmuz 2022	Eylül 2022 - Eylül 2023
Cezaevindeki gazeteci ve medya çalışanı sayısı	148	95	66	60	59	39*
Takip edilen dava sayısı	71	169	132	98	210	233
Takip edilen duruşma sayısı	82	319	195	147	446	464
Program kapsamında izlenen davalarda tutuklu yargılanan sanık sayısı	44	53	6	3	12	30
Program kapsamında takip edilen davalarda yargılanan gazeteci sayısı	70	98	277	225	318	314
Terörizm suçlamaları oranı	72%	61%	46%	58%	38%	28%
Hakaret (TCK 125) suçlamasının toplam suçlamalara oranı	-	7%	5%	17%	7%	13%
Cumhurbaşkanına hakaret (TCK 299) suçlamasının oranı	7%	10%	10%	25%	10%	8%
Devletin organlarını aşağılamak (TCK 301) suçlamasının oranı	-	-	0,50%	1%	4%	4%
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik (TCK 216) suçlamasının oranı	-	-	5%	3%	3%	4%
Hapis cezaları toplam (yıl)	-	18	52	21	299	217
Beraatla sonuçlanan dava sayısı	12	6	17	16	51	59

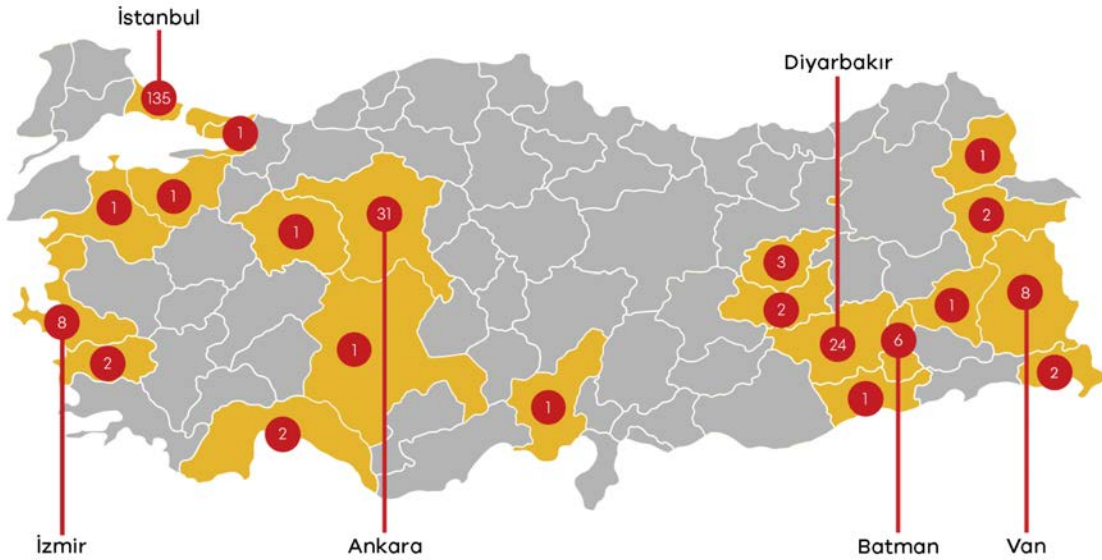
*Cezaevindeki gazeteci ve medya çalışanı sayısı rapor dönemi ortalamasını değil, raporun baskı tarihi itibarıyla tutuklu/hükümlü bulunanların sayısını göstermektedir.

Davalara Genel Bakış

Bu rapor, Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin (MLSA), **1 Eylül 2022 ve 1 Eylül 2023** tarihleri arasında **20 ilde** izlediği, **1646** kişinin yargılandığı, **233 ifade özgürlüğü davası** kapsamında görülen **464 duruşmadan** elde edilen verilerle hazırlanmıştır.

Davaların %58'lik bir orana denk gelen yarısından fazlası İstanbul'da (135 dava) görüldü. Bunu sırasıyla %13'lük oranla Ankara (31 dava) ve Diyarbakır %10'luk oranla (24 dava) izledi. Davaların izlendiği diğer iller ise sırasıyla Van (8 dava) ve İzmir (8 dava), Batman (6 dava), Tunceli (3 dava), Hakkari (2 dava), Elazığ (2 dava), Aydın (2 dava), Antalya (2 dava), Ağrı (2 dava) oldu. Mardin, Konya, Kocaeli, Eskişehir, Bursa, Bitlis, Balıkesir, Adana'da ise 1'er dava görüldü.

Davaların Şehirlere Göre Dağılımı

Şehir	Dava Sayısı
İstanbul	135
Ankara	31
Diyarbakır	24
İzmir	8
Van	8
Batman	6
Tunceli	3
Ağrı	2
Antalya	2
Aydın	2

Şehir	Dava Sayısı
Elazığ	2
Hakkari	2
Adana	1
Balıkesir	1
Bitlis	1
Bursa	1
Eskişehir	1
Kocaeli	1
Konya	1
Mardin	1

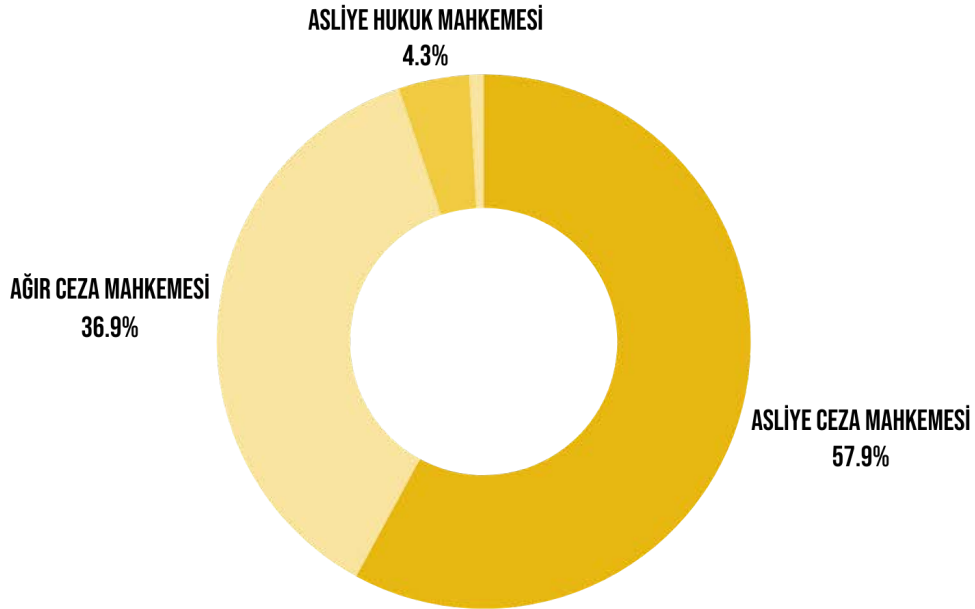
Davaların Görüldüğü Mahkeme Türlerine Göre Dağılım

Bu dönemdeki davaların %58'lik orana denk gelen yarıdan fazlası (135 dava), 10 yıl veya daha az hapis cezası gerektiren “hakaret”, “iftira” veya “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüş Kanunu’na muhalefet” gibi suçlamalara ilişkin dosyalara bakmakla görevli **asliye ceza mahkemelerinde** görüldü.

Davaların %37’si (86 dava) ise başta “terör” suçları olmak üzere 10 yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçlamalarla açılan dosyalara bakmakla görevli **ağır ceza mahkemelerinde** görüldü.

İzleme döneminde davaların %4’ünün (10 dava) mal varlığı ve kişi varlığına ilişkin dosyalara bakmakla görevli **asliye hukuk mahkemelerinde**, bir davanın ise **asliye ticaret mahkemesinde** görüldüğü kaydedildi. Program kapsamında bir dava **bölge adliye mahkemesinde** (istinaf mahkemesi) görüldü.

Mahkeme Türü	Dava sayısı
Asliye Ceza Mahkemesi	135
Ağır Ceza Mahkemesi	86
Asliye Hukuk Mahkemesi	10
Bölge Adliye Mahkemesi (İstinaf Mahkemesi)	1
Asliye Ticaret Mahkemesi	1
Genel Toplam	233

PROGRAM KAPSAMINDA İZLENEN DAVALARIN MAHKEMELERE GÖRE DAĞILIMI

Kimler Yargılandı?

Sanık Grubu	Sanık Sayı	%
Öğrenci	655	39.79%
Aktivist	329	19.99%
Gazeteci	314	19.08%
Siyasetçi	241	14.64%
Avukat	49	2.98%
İşçi	37	2.25%
Sanatçı	9	0.55%
Mimar	5	0.30%
Belgeselci	3	0.18%
Yazar/Şair	2	0.12%
Akademisyen	2	0.12%

Raporun kapsadığı adli yıl boyunca izlenen **1646 sanığın** yargılandığı **233** ifade özgürlüğü davasında **öğrenciler, gazeteciler** ve **aktivistler/hak savunucuları** haklarında en sık dava açılan ilk üç grup oldu.

Öğrenci ve aktivistler, özellikle toplantı ve gösteri yürüyüşü eylemlerine yönelik açılan çok sanıklı davalarda toplu olarak yargılandı.

Bu dönemde **655** öğrenci yargılandı, bu rakam sanıkların **toplamının %40'ını** oluşturdu. Ancak, tüm bu sanıkların, toplam davaların sadece **%10'una** denk gelen **24 davada** yargılandığı kaydedildi.

Aralarında kadınlar, LGBTİ+'lar, çevreciler ve hak arayışındaki başka gruplardan oluşan **aktivistler** kategorisinde ise **329 sanık** (toplam sanık sayısının %20'si) yargılandı. Ancak, tüm bu sanıklar da toplam davaların **%15'ine** denk gelen **36 davada** yargılandı.

Siyasetçilere Yönelik Davalarda Artış Gözlemlendi

Farklı eylemler veya ifadeleri nedeniyle 23 farklı davada (toplam dava sayısının %10'u) yargılanan **siyasetçiler** ise **241 sanık** ile **toplam sanık sayısının %15'ini** oluşturdu. **Meslek açısından bakıldığında**, 49 avukat 8 farklı davada yargılandı Yargılanan diğer gruplar ise sırasıyla şu şekilde tespit edildi: **işçiler** (1 davada 37 sanık), **sanatçılar** (9 davada 9 sanık), **mimarlar** (1 davada 5 sanık), **belgesel yapımcıları** (2 davada 3 sanık), **şair/yazarlar** (2 davada 2 sanık), **akademisyenler** (2 davada 2 sanık).

Selahattin Demirtaş "2911'e Muhalefet"ten Beraat Etti

Eski HDP Eş Genel Başkanı **Selahattin Demirtaş**'ın Batman'da 2016 yılında yapılan bir miting gerekçe gösterilerek, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet etmek" iddiasıyla yargılandığı davanın, 6 Haziran 2023'te görülen duruşmasında kararını açıklayan mahkeme, Demirtaş'ın üzerine atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığına kanaat getirerek beraatine hükmetti.

“8 Mart’ta Polisin Kadınlara Saldırması Yalnızca Türkiye’de değil, Dünyanın Her Yerinde Haberdır”

“Biz gazeteciler zaten büyük bir sindirme kışkırcıyla karşıyız, bir de bu eylemleri takip ederken 2911 gerekçe gösterilerek yargılanıyoruz. Kadına yönelik şiddete karşı sokağa çıkan kadınlara polisin sert bir şekilde saldırması yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın her yerinde haberdır.”

Gazeteci Buse Söğütlü

8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü’ne katıldığı için hakkında Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet iddiasıyla hakkında dava açıldı.

Gazeteciler ise **314** sanıkla toplam sanıkların **%19'unu** oluşturdu. Gazetecilerin yargılandığı **154** farklı dava ise gözlem döneminde izlenen davaların toplamının **%66'sına** denk geliyor. Bu davaların **%55'i (133 dava)** sadece gazetecilik nedeniyle açıldı. Bu dönemde gazeteciler örneğin haber yapmak için takip ettikleri eylemlerde gözaltına alınarak daha sonra aktivistlerle birlikte yargılandı; geri kalan 21 davada gazetecilere bu türden suçlamalar yönlendirildiği de görüldü. Gazetecilerin takip ettikleri haberler nedeniyle başka grupların davalarında da en çok yargılanan gruplar arasında olduğu söylenebilir.

Sanık Gruplarına Göre Davaların Dağılımı

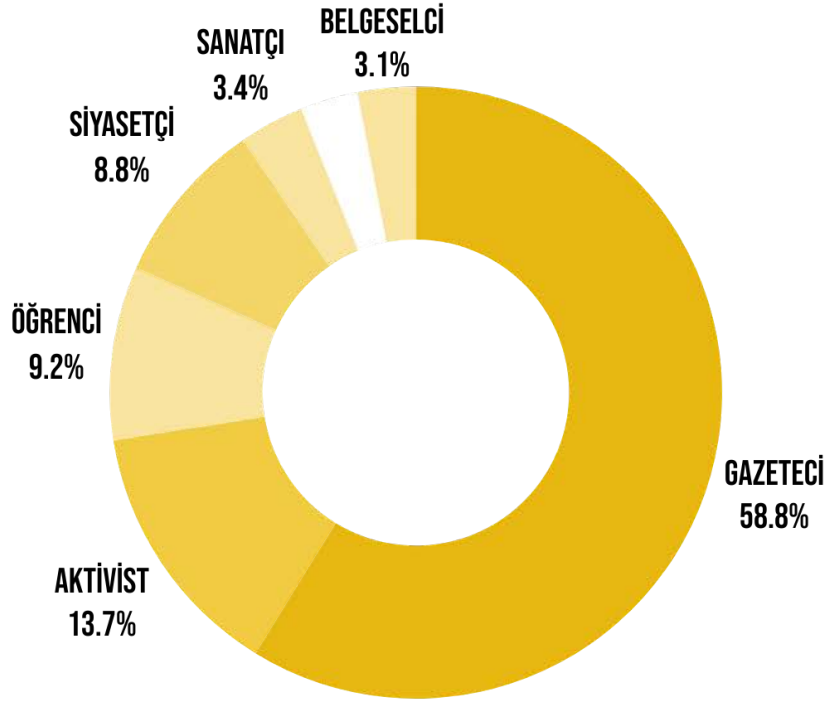
Sanık Grubu	Dava Sayısı	% ¹
Gazeteci	154	58.78%
Aktivist	36	13.74%
Öğrenci	24	9.16%
Siyasetçi	23	8.78%
Sanatçı	9	3.44%
Avukat	8	3.05%
Belgeselci	2	0.76%
Yazar/Şair	2	0.76%
Akademisyen	2	0.76%
İşçi	1	0.38%
Mimar	1	0.38%

Program kapsamında izlenen davaların büyük bir bölümünü, gazetecilerin yargılandığı davalar oluşturuyor. Toplam davaların %50'sinden fazlasında gazeteciler yargılanıyor. Bunu %36 ile aktivistlerin yargılandığı davalar ve %10 ile öğrenci davaları izliyor.

Dava sayıları ile sanık sayıları göz önünde bulundurulduğunda **655 öğrenci 24 davada yargılandı**. Sanıkların %20'sini oluşturan **329 aktivist ise 36 davada (%15)** yargılandı. Toplam **241 siyasetçi de sadece 23 davada** yargılandı. Bu, öğrenci; aktivist ve siyasetçilerin ağırlıklı olarak çok sanıklı davalarda yargılandığını göstermektedir. Özellikle toplumsal protesto ve gösteri yürüyüşlerini ilgilendiren davalarda çok sayıda sanığın bir arada yargılandığı gözleniyor.

Çok sanıklı yargılamalar, özellikle makul sürede yargılanma hakkı ve suçun kişiselliği ilkeleri açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır. Çok sanıklı davalar, mahkemelerin iş yükünün de eklenmesiyle, **adil yargılanma hakkı açısından önemli ihlallere sebep olmaktadır**.

¹ Program kapsamında izlenen 233 dava arasında karma davalar yer almaktadır. Bu davalarda birden fazla sanık grubu birlikte yargılanmaktadır. Rakamlar değerlendirilirken, aynı davada birden fazla toplumsal grubun birlikte yer aldığı göz önüne alınmalıdır.

PROGRAM KAPSAMINDA İZLENEN DAVALARIN SANIK GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

'İddianameye Göre Sözde Gazeteciyim, Demek Herkesi Kandırmışım'

"İddianamede bize 'sözde muhabir', 'sözde gazeteci' gibi ifadeler kullanılmış. Suçlamalara delil bulunamadığı için gazeteciliğimiz kriminalize edilmiş. Bakın burada birçok meslek örgütü var, hepsi bize sahip çıkıyor. Ama ben iddianameye göre 'sözde' gazeteci oluyorum. Demek ki ailemi, hocalarımı, akrabalarımı, meslektaşlarımı, dernekleri kandırmışım bir tek soruşturmayı yürütenleri mi kandıramamışım? Mantık dışı bir analogi bu. Ben sizin mahkemenizde 10 Ekim Davası'nı da takip ettim. O çok ağır bir duruşmaydı, günlerce, gecelerce sürdü. Fezlekeye göre, telifle çalışmak da maaşla çalışmak da suç gösterilmiş."

Deniz Nazlım

Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 16 Mayıs 2023 tarihli savunmasından.

Deniz Nazlım, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 20 Ekim 2022 tarihinde başlattığı soruşturma kapsamında 29 Ekim'de tutuklanan 11 gazeteciden biri. Ankara'da Mezopotamya Haber Ajansı (MA) ve JinNews'te çalışan 11 gazeteci, haklarında açılan davada "örgüt üyeliği" iddiasıyla yargılanıyor.

İmamoğlu'na, "Kamu Görevlisine Hakaret" Suçundan 2 Yıl 7 Ay Hapis Cezası Verildi

İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı **Ekrem İmamoğlu**, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) üyelerine "hakaret ettiği" iddiasıyla yargılandı. Davada 2 yıl 7 ay 15 gün hapis cezası veren mahkeme, Türk Ceza Kanunu'nun 53/1 maddesi uyarınca İmamoğlu'nun, siyaset yapmak da dahil, bazı haklardan mahrum bırakılmasına hükmetti.

İmamoğlu'nun, "kamu görevlisine hakaret" iddiasıyla yargılandığı davanın sekizinci duruşması, İstanbul Anadolu 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Bariyer çekilen duruşma salonu önünde kalkanlı polislerin de beklediği duruşmaya İmamoğlu katılmazken, avukatları hazır bulundu. Çok sayıda milletvekili, belediye başkanları ve Türkiye Barolar Birliği Genel Başkanı Erinç Sağkan'ın da izlediği duruşmaya sınırlı sayıda gazeteci alındı. İmamoğlu'nun davası hâlihazırda istinaf sürecinde.

'Sopayı Gösterirken Yargıyı Kullanıyorlar'

"Yargı açılışı külliyede olmaz diyen, savaşa karşı barışı savunan, LGBTİ+ bireylere yönelik nefret söylemine karşı çıkan İzmir Barosu'ydu. Sizin vereceğiniz kararla topluma parmak sallıyorlar. Sokaklarda söz söyleyen 'Alın, alın, bunu da alın' diyen bir iktidarla karşı karşıyayız. Beni asıl üzen, bize her seferinde sopayı gösterirken yargıyı kullandılar. İdareye, iktidara 'hadi oradan' diyecek bir yargı anlayışını gerçekten özlüyorum. Şiirsiz olmaz, şu dizelerle bitirmek istiyorum: 'Daha bitmedi o kavga sürüyor ve sürecek.'"

İzmir Barosu eski Başkanı Özkan Yücel

24 Nisan 2023, İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davadaki savunmasından

Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın, 24 Nisan 2020 tarihinde verdiği, LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemi içeren hutbesine karşı İzmir Barosu'nun, 25 Nisan 2020 tarihinde resmi internet sitesinden paylaştığı, "Nefrete inat, yaşasın hayat" başlıklı açıklama nedeniyle **İzmir Barosu eski Başkanı Özkan Yücel ve 10 yönetim kurulu üyesi** hakkında, "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşığılama" iddiasıyla dava açıldı. Davanın, İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 24 Nisan 2023 tarihinde yapılan ilk duruşmasında mahkeme, atılı suçun unsurları oluşmadığı gerekçesiyle tüm sanıkların beraatine karar verdi.

Gezi Davası'ndan Anayasal Krize

Fotoğraf: Hayri Demir

Gazetecilerin yanı sıra bu dönemde 241 siyasetçinin yargılaması yapıldı. Bu dönemde dikkat çekici olan 'Gezi Parkı Davası'nda tutuklu bulunan avukat Can Atalay'ın, 14 Mayıs 2023 Genel Seçimlerinde, Türkiye İşçi Partisi'nden (TİP) milletvekili seçilmesine rağmen yargılamasının durdurulmaması oldu. Can Atalay hakkında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nin, 25 Nisan 2022'de verdiği 18 yıl hapis cezası, Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nce 28 Eylül 2023 tarihinde onandı; bu tarihte Atalay seçilmiş bir milletvekiliydi.

“Keşke Mahpushane Olmadığı Günlere Ulaşabilsek”

“Cezaevinde aslında bilmediğim çok az şeyi öğrendim diyebilirim. Politik davalardaki tutukluluğun uzunluğunu ve ‘infazı yakılan mahpus sorununu’ ise doğrudan gözlemek hiç aklımdan çıkmayacak. Bir de madem mahpushane var, keşke olmadığı günlere ulaşsak. Belli bir vadede, insanı sağlığından etmeyecek bir biçimde olamaz mı? Bunun yanıtının peşini bırakmayacağım.”

Gezi Davası hükümlüsü TİP Milletvekili Can Atalay
Cumhuriyet gazetesi, 26 Haziran 2023

Anayasa Mahkemesi ise Atalay'ın bireysel başvurusunu Yargıtay'ın onama kararından sonra görüştü. Anayasa Mahkemesi, 25 Ekim 2023 tarihinde, Atalay'ın 'seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı' ile 'kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı'nın ihlal edildiğine dair oyçokluğuyla karar vererek, yerel mahkemeye, "mahkûmiyet hükmünün infazının durdurulması ve ceza infaz kurumundan tahliyesinin sağlanması" yönünde talimat yazdı. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nin bu karara uymaması ve Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin Anayasa Mahkemesi'nin Atalay kararını tanımayarak, ihlal kararı veren mahkeme üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunması, Türkiye tarihinde görülmemiş bir Anayasa krizini başlattı.

Anayasa Mahkemesi, konuyla ilgili bir açıklama yayınlamadı. Anayasa Mahkemesi'ne kararın uygulanmaması nedeniyle yapılan yeni bireysel başvuru ise AYM Genel Kurulu tarafından bu raporun basılmakta olduğu hafta, 21 Aralık'ta, görüşülecek.

Fotoğraf: Hayri Demir

MLSA Hukuk Birimi: Anayasa'nın 153. Maddesi İhlal Ediliyor

"Kararın anayasal kriz olarak değerlendirilmesinin sebebi, Türkiye'de ilk defa, yüksek mahkemeler arasında böyle bir çatışma görülmesi. Yargıtay, açıkça AYM'nin konumunu sorgulayarak, yetkisini kırpmayı amaçlıyor. Karar hiç şüphesiz Anayasa'nın 153. maddesinin açıkça ihlali anlamına geliyor. Anayasa'nın 153.maddesi 'Anayasa Mahkemesi kararları [...] yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar' hükmünü içeriyor. Ancak, Yargıtay kararı Anayasa Mahkemesi'nin kararına uyulmamasına hükmederek Anayasa'nın bu hükmünü işlevsiz bıraktı."

Davaların Açılma Nedenleri

Davaların açılma nedenlerine bakıldığında ise **gazetecilik ve habercilik faaliyetleri**, toplam davaların %57'sini oluşturarak 133 dava ile en yaygın yargılanma nedeni oldu.

Fotoğraf: BirGün

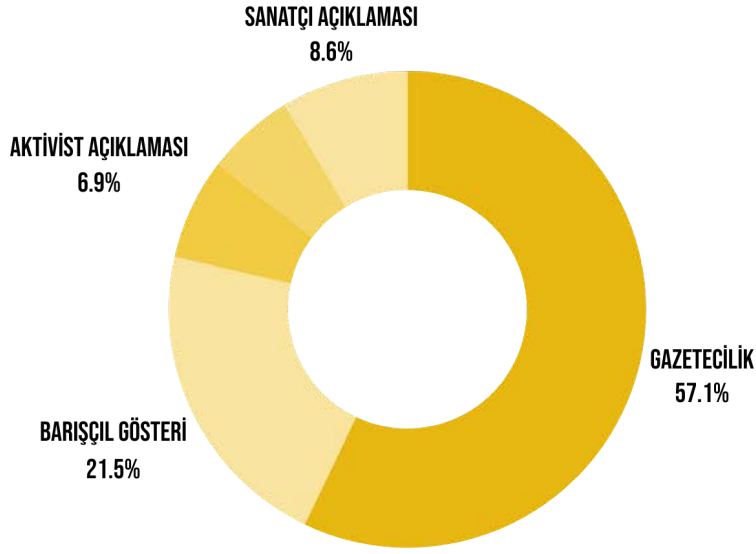
Savcı: Onur Yürüyüşü Anayasal Hak!

Eskişehir Onur Yürüyüşü'nde gözaltına alınan 8 kişinin, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet etmek" iddiasıyla yargıldığı davanın, 8 Haziran 2023'te görülen duruşmasında, "polislin duyulacak şekilde ihtar yaptığına dair yeterli delil bulunmadığını" belirten savcı, "**anayasal hak**" vurgusu yaparak, **tüm sanıkların beraatını talep etti**. 15 Haziran tarihindeki duruşmada sanıkların beraatine karar verildi.

Gazetecilik faaliyetlerini ise 50 farklı davaya konu olan **barışçıl gösteriler** izledi. Barışçıl eylem ve gösteriler toplam açılan davaların %21'ini oluşturdu.

Özellikle gazetecilik nedeniyle açılan davalarda, gazetecilik faaliyetleri çeşitli suçlamalara konu yapıldı. Terör suçları gazetecilere karşı en çok ceza verilen suç kategorisi oldu.

Davanın Açılma Nedeni	Dava Sayısı	%
Gazetecilik / Habercilik	133	57.08%
Barışçıl Gösteri	50	21.46%
Akivist (Hak Savunucusu) Açıklaması	16	6.87%
Siyasetçi / Parti Açıklaması veya Faaliyeti	14	6.01%
Sanatçı / Yazar / Şair Açıklaması	9	3.86%
Meslek Örgütü Açıklaması	6	2.58%
Diğer	2	0.86%
Belgesel Çalışması	2	0.86%
Öğrenci Açıklaması	1	0.43%

AÇILAN DAVALARIN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI

Hak aradığı için yargılananların dönem içindeki verisinin kırılımı ise şöyle oldu: Farklı temalarla yapılan eylemlerin oluşturduğu 18 dava (%8), öğrenci eylemleri 15 dava (%6), kadın eylemleri 5 dava (%2), LGBTİ+/Onur Haftası eylemleri 4 dava (%2), kayyım protestoları 3 dava (%1), Cumartesi Annelerine yönelik 2 dava (%1), bir meslek örgütünün Van'da yaptığı basın açıklamasını konu alan 1 dava.

Dava Açılan Barışçıl Gösterilerin Konularına Göre Dağılımı	
Farklı Hak Arayışları	18
Öğrenci Eylemi	15
Kadın Hakları	5
LGBTİ+'lar	4
Kayyım Protestoları Düzenleyenler	3
Cumartesi Anneleri	2
Meslek Örgütü	1
İşçiler	1
Çevreciler	1

Aktivistlerin ve hak savunucularının açıklamaları nedeniyle açılan 16 dava, toplam dava sayısının %7'sini oluşturdu. **Siyasetçilerin veya siyasi partilerin açıklamaları** veya faaliyetleri, **14 davaya** konu oldu (%6). Bunu ise sanatçılar, yazarlar ve şairlerin açıklamaları nedeniyle açılan 9 dava (%4), meslek örgütlerinin açıklamaları nedeniyle açılan 6 dava (%3) izledi. **Belgeselcilere açılan 2 dava (%1) ve öğrenci açıklaması üzerine açılan 1 dava da en sonda yer aldı.**

Belgesel Çekimi ‘Örgüt Keşfi’ Oldu

Belgesel yönetmeni Sibel Tekin, **16 Aralık 2022’de** evine yapılan bir baskınla önce gözaltına alındı. Ardından “terör örgütü üyeliği” iddiasıyla tutuklandı. Doktor muayenesine götürülürken hakkındaki suçlamaları öğrenen Tekin’in kalıcı yaz saati uygulamasını konu alan “**Karanlıkta Başlayan Hayat**” belgeseli için yaptığı çekimlerin “örgüt için keşif” olduğu iddiasıyla hakkında soruşturma başlatıldığı öğrenildi. 17 Aralık’ta tutuklanan Sibel Tekin, 30 Ocak 2023 tarihinde tahliye edildi.

Dava süreci boyunca iddianamede yer alan deliller ve duruşmalarda geçen diyaloglar medyada yer buldu. Savcılık mütaalasında, kameranın bir el kamerası olduğu ve telefonla daha iyi çekim yapılabileceği, kameranın oldukça eski ve çekim kalitesinin düşük olduğu belirtilerek, bunun örgüt adına keşif yapıldığına delil olduğu vurgulandı.

Savcılığın iddianamesinde karanlık saatte video çekmek olağandışı olarak nitelendi. Duruşma sırasında Tekin’e soru yönelten savcı: “Belgesel çekimi yapmadan önce senaryo yazılır, siz yazdınız mı?” sorusu yöneltildi. Tekin’in davası devam ediyor.

Sibel Tekin’in İddianamesi: Örgüt Üyeliğinden Ceza İstendi, Örgüt Belirtilmedi

Tekin’in çeşitli örgütlerle bağlantılı olduğu öne sürülen ancak, hangi örgüte üye olduğu belirtilmeyen iddianamede, “**silahlı örgüte üye olma**” suçundan cezalandırılması istendi. İddianamede ayrıca, Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 5. maddesi uyarınca cezanın yarı oranında artırılması talep edildi. Tekin hakkındaki dava Ankara 26. Ağır Ceza Mahkemesi’nde sürüyor.

Neyle Suçlandılar?

Bu dönemde izlenen 233 davada sanıklara Türk Ceza Kanunu (TCK) ve Terörle Mücadele Kanunu (TMK) başta olmak üzere farklı kanun hükümleri kapsamında toplamda **329** farklı iddia yöneltildi. Bu iddiaların 11'i asliye hukuk veya asliye ticaret mahkemelerinde görülen, "kişilik haklarına saldırı veya ticari itibarın zedelenmesi"nden oluştu. Geri kalan iddialar, çeşitli kanunlarda yer alan ceza hükümlerini içerdi.

En çok yöneltilen suçlamalar sırasıyla **%14 oranla "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" (47 defa)**, %13,9 ile TMK m.7/f.2'de düzenlenen "terör örgütü propagandası yapmak" (46 defa), %9 (30 defa) oranla TCK m.125/f.3'te düzenlenen "kamu görevlisine hakaret" ve yine %9 (30 defa) oranla TMK m.7/f.2'de düzenlenen "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçu oldu.

Kim Hak Aramak İstediyse Davayla Karşılaştı

"İşçiler, kadınlar, öğrencileri LGBTİ+'lar, avukatlar... Kim hak aramak, eylem yapmak istediye yasakla müdahaleyle ve hatta davayla karşılaştı. Ağır olarak da 2911'den... Bu dava, sadece kayıplara karşı yürütülen mücadeleye değil, tüm toplumun toplanma ve gösteri özgürlüğüne yönelmiş bir tehdittir."

İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı Avukat Gülseren Yeleri

TCK'nin 299. maddesinde düzenlenen "cumhurbaşkanına hakaret" **28 davada** (%8) sanıklara suçlama olarak yöneltildi. AİHM'in dikkat çeken kararlarından olan 42048/19 başvuru numaralı **Vedat Şorli/Türkiye** kararında da TCK'nin 299. maddesinde düzenlenen bu suçun **AİHS'in 10. maddesini açıkça ihlal ettiği bildirilmiş** ve Venedik Komisyonunun görüşüyle paralel olarak bu maddenin yürürlükten kaldırılmasının çözüm olacağı belirtilmiştir.

Bu dönemde 15 davada (%5), yine AİHM'in "fazla geniş ve muğlak ifadeler içerdiğini" belirterek öngörülebilirlik sorunu olduğuna hükmettiği, **TCK'nin 301. maddesinde düzenlenen "milleti, devleti ve organlarını aşağılama"**² suçu yöneltildi.

İzleme döneminde 17 davada (%5) TCK 265. maddede düzenlenen "görevi yaptırmamak için direnme"; 15 davada (%5) TCK'nin 125/1 maddesinde düzenlenen "basit hakaret"³; 14 davada (%4) TCK'nin 216. maddesinde düzenlenen "halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama"; 12 davada (%4) TMK'nin m.6/f.1 hükmünde düzenlenen "terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak veya hedef göstermek" iddiası yöneltildi.

² Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama

³ Hakaret suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasında suçun basit hali düzenlenirken, üçüncü fıkrasında suçun kamu görevlisine karşı işlenmesi ağırlaştırıcı sebep kabul ediliyor. Rapor kapsamında iki hüküm ayrı olarak ele alındı.

Fotoğraf: Anadolu Ajansı (AA)

Fırat Can Arslan, Resmi Gazete’yi Paylaştığı için Terörle Mücadelede Görev Alan Kamu Görevlilerini Hedef Göstermekten Tutuklanan İlk Gazeteci Oldu

Diyarbakır’da 15’i tutuklanan 18 gazeteci hakkındaki iddianameyi hazırlayan savcı M. K. ile gazetecilerin yargılandığı mahkemenin heyetinde yer alan eşi S.K'nin, Hâkim ve Savcılar Kurulu (HSK) kararnamesiyle başka bir şehre tayin edilmesine dair Resmi Gazete sayfasını Twitter’da paylaşan Mezopotamya Ajansı Muhabiri Fırat Can Arslan, TMK'nin hedef gösterme suçundan dolayı tutuklanan ilk gazeteci oldu.

Asliye hukuk ve asliye ticaret mahkemelerinde görülen 11 hukuk davasında (%3) ise “**kişilik haklarına saldırı veya ticari itibarın zedelenmesi**” iddiası yöneltildi.

Rapora konu 9 davada (%3) TCK m.220/f.7’de düzenlenen “**örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek**”; 10 davada (%3) TCK 267.maddede düzenlenen “iftira”; 6 davada (%2) TCK 136. maddesinde düzenlenen “kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme”; 5 davada (%2) TCK 215. maddesinde düzenlenen “suçu ve suçluyu övme” suçlaması yöneltildi.

TCK 152. maddesinde düzenlenen “kamu malına zarar verme”, 4 davada suçlama olarak sanıkların karşısına çıktı.

İzleme döneminde üçer davada “suçluyu kayırma (TCK m.283)”, TMK m.6/f.2 hükmünde düzenlenen “terör örgütlerinin yayınlarını basmak veya yayınlamak” ile TCK 109. maddesinde düzenlenen, “kişiyi hürriyetinden yoksun kılma” suçunun yönetildiği kaydedildi.

Bu dönemde ikişer davada “2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu’na muhalefet etmek”, TCK’nin 223. maddesinde düzenlenen “ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması”, TCK 214. maddesinde düzenlenen “suç işlemeye tahrik”, TMK m.7/f.1 hükmünde düzenlenen “silahlı örgüt kurmak ve/ya yönetmek”, TCK 327. maddesinde düzenlenen “devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etmek” ve TCK 300. maddesinde düzenlenen “devletin egemenlik alametlerini aşığılama” suçlamaları yöneltildi.

En az yöneltlen suçlamalar birer davada yöneltlen, “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek (TCK m.220/f.6)”, “gizli kalması gereken bilgileri açıklama (TCK m.330)”, “düzeltme ve cevabın yayımlanmaması (Basın Kanunu m.18)”, “devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklamak (TCK 329)” ile “devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (TCK 302)” suçlamaları oldu.

Ekim 2022’de kabul edilen ve “sansür yasası” olarak nitelenen, “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” (TCK 217/A) suçlaması ilk defa bu gözlem döneminde iki davada karşımıza çıktı. Bu iki davadan birinde, Bitlis-Tatvan’da bir kız çocuğuna cinsel taciz iddialarına ilişkin yaptığı haber nedeniyle Aralık 2022’de tutuklanan ve daha sonra serbest bırakılan gazeteci Sinan Aygöl yıl sansür yasasından ceza aldı. Aygöl, bu davadan ilk soruşturmaya açılan, ilk tutuklanan, ilk ceza alan ve MLSA Hukuk Birimi aracılığıyla ilk defa bu madde nedeniyle Anayasa Mahkemesine ilk bireysel başvuru yapan gazeteci oldu.

Bu dönemde izlenen ikinci dava ise Gazeteci Ruşen Takva’nın, Hakkâri MHP İl Başkanı Fatih Özbek’in silahlı saldırıya karıştığına yönelik yaptığı paylaşım nedeniyle yargıldığı davaydı. Takva, duruşma izleme dönemi sonrasında görülen duruşmasında beraat etti.

“Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen paylaşma” suçlaması ileriki sayfalarda detaylı olarak ele alınmaktadır.

Neden ‘Basit Yaralama’ veya ‘Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma’ gibi Suçlamalar Var?

Sanıklara yöneltlen suçlamalar tablosunda “barışçıl gösteri” tanımına uymayan bazı suçlamalar göze çarpıyor. Bunlar gerçekten eylemcilerin saldırgan davrandığı veya birilerini kaçırdığı anlamına geliyor olabilir mi? Bu tür suçlamaların bağlamına bakılınca, durumun böyle olmadığı anlaşılıyor.

Bir örnekte, altı kadın ve LGBTİ+ protestocunun 7 Temmuz 2020’de İstanbul Aile ve Çalışma Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’nde gerçekleştirdiği İstanbul Sözleşmesi’ni savunma eyleminde müdürlüğün **vazosu kırıldığı için** göstericilere “kamu malına zarar verme” suçlaması yöneltildi.

“Basit yaralama” suçunun yönetildiği bir davada ise 2021 yılında kadın cinayetlerini protesto eden 15 kadına yönelik davada bir polis memurunun, eylemcilerden birisinin kendisini ittiği iddiası sonucunda eylemciye “basit yaralama” suçlaması yöneltildi. Oysa eylemciler darp edilerek gözaltına alındı.

Yöneltilen Suçlamalar Tablosu

Suçlamalar		
2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet	47	14.29%
Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	46	13.98%
Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	30	9.12%
Silahlı terör örgütü üyeliği (TMK m.7/f.1)	30	9.12%
Cumhurbaşkanına hakaret (TCK 299)	28	8.51%
Görevi yaptırmamak için direnme (TCK 265)	17	5.17%
Hakaret (TCK 125/1)	15	4.56%
Devleti ve organlarını aşağılama (TCK 301)	15	4.56%
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (TCK 216)	14	4.26%
Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	12	3.65%
Kişilik haklarına saldırısına saldırı ve ticari itibarın zedelenmesi	11	3.34%
İftira (TCK 267)	10	3.04%
Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	9	2.74%
Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (TCK 136)	6	1.82%
Suçlu ve suçluyu övme (TCK 215)	5	1.52%
Kamu malına zarar verme (TCK 152)	4	1.22%
Terör örgütlerinin yayınlarını basmak veya yayınlamak (TMK 6/2)	3	0.91%
Suçluyu kayırma (TCK 283)	3	0.91%
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK 109)	3	0.91%
Yaralama (TCK 86)	2	0.61%
Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması (TCK 223)	2	0.61%
Suç işlemeye tahrik (TCK 214)	2	0.61%
Silahlı örgüt kurmak ve/ya yönetmek (TMK 7/1)	2	0.61%
Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (TCK 217/A)	2	0.61%
Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme (TCK 327)	2	0.61%
Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (TCK 300)	2	0.61%
2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu'na muhalefet	2	0.61%
Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek (220/6)	1	0.30%
Gizli kalması gereken bilgileri açıklama (TCK 330)	1	0.30%
Düzeltilme ve cevabın yayımlanmaması (Basın Kanunu m.18)	1	0.30%
Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama (TCK 329)	1	0.30%
Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (TCK 302)	1	0.30%

İfade Özgürlüğünün Üzerindeki Yeni Baskı Aracı: Sansür Yasası

Fotoğraf: **Bilal Seçkin**

AKP ve MHP'nin "dezenformasyonla mücadele" iddiasıyla hazırladığı, ancak muhalefetin ve basın meslek örgütlerinin "sansür yasası" olarak nitelendirdiği düzenleme, bu izleme döneminde ifade ve basın özgürlüğü alanında en önemli gündem maddesi oldu. İktidarın hoşuna gitmeyen veya sakıncalı bulunduğu bilgi ve haberlerin dezenformasyon olarak nitelendirilmesi sonucunu doğuran düzenlemeyle TCK'ye, "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçu eklendi. İnternet haber siteleri, Basın Kanunu'nun düzenlemesi altına alındı, sosyal medya şirketleriyle ilgili düzenlemeler de bu kanunun içinde yer aldı.

Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, AKP ve MHP milletvekillerinin imzasıyla, 26 Mayıs 2022 tarihinde, TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Tasarı, 13 Ekim 2022 tarihinde, AKP ve MHP oylarıyla Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi, 18 Ekim'de Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Gazeteciler, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları, yasanın medya üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanılacağına dikkat çekti. Bütün itirazlara rağmen kanunlaşan teklif, bu izleme dönemini kapsayan süreçte önemli tartışmaları ve gelişmeleri beraberinde getirdi.

Basın Kanunu Artık İnternet Haber Sitelerini Kapsıyor

Yapılan değişiklikle internet üzerinden yayın yapan haber siteleri de Basın Kanunu kapsamına alındı. Böylece, gazetelerin ve basın kuruluşlarının tabi olduğu birçok yükümlülük, internet haber sitelerini de kapsar hale getirildi. İnternet haber sitesi olarak tanınmak için bu sitelerin, Cumhuriyet başsavcılıklarına bildirim yapmaları gerekiyor. Düzenleme aynı zamanda, internet haber sitelerinde çalışan gazetecilerin basın kartı almasının da yolunu açıyor. Buna karşılık internet haber siteleri, yayınladıkları her içeriği iki yıl boyunca gerektiğinde Cumhuriyet Başsavcılığına sunulmak üzere koruma altına almakla yükümlü kılınıyor.

Kanunla basılı medyaya dava açmak için tanınan dört aylık süre internet basını için yayın tarihinden itibaren değil, şikâyet tarihinden itibaren başlayacak. Yani bir haber sitesi, günlük olarak yayımladığı güncel haberlerin yanı sıra geçmiş yıllarda yayımladığı haberleriyle ilgili davalara da muhatap olabilecek.

Sosyal Medya Kanundan Etkilendi

Yasayla birlikte Bilgi Teknolojileri Kurumu (BTK) ve Basın İlan Kurumu (BİK), dilediği takdirde anlık mesajlaşma uygulamalarından herhangi bir kullanıcının verisine erişebilecek. Bilgi paylaşmayan şirketler 30 milyon TL'ye kadar para cezası ve %95 oranına kadar bant genişliğinin daraltılmasıyla karşılaşabilecekler.

Basın Kartları Artık İletişim Başkanlığı'nda

Kanun, basın kartlarının da kimlere ve kimler tarafından verileceğini düzenliyor. Basın Kartı Komisyonu'nun 19 üyesinin 10'u Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından belirleniyor. *"Başvuru sahibinin niteliklerini, mesleki çalışmalarını, eserlerini, ödülleri değerlendirerek basın kartı taşıyıp taşıyamayacağına"* karar vermek olan bu komisyon, basın kartının devlet tarafından verilmesine yönelik eleştirileri arttırdı.

Demokles'in Kılıcı: Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma

Kanunun getirdiği en önemli değişiklik ise Türk Ceza Kanunu'nun 217/A maddesiyle düzenlenen "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçu oldu.

Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma

Madde 217/A- (Ek:13/10/2022-7418/29 md.) (1) Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

(2) Fail, suçu gerçek kimliğini gizleyerek veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlemesi hâlinde, birinci fıkraya göre verilen ceza yarı oranında artırılır.

Kanunun en çok eleştirilen yönü "gerçeğe aykırı bilgi" tanımlaması oldu. Zira gerçeğe aykırı bilginin nasıl ve kimler tarafından tespit edileceği muğlaklığını koruyor. Hükmün muğlak olması, keyfi uygulamalara yol açacağı yönünde kamuoyunda ciddi bir endişe yaratıyor.

İlk Dava Sinan Aygül'e Açıldı

Yapılan düzenlemenin ardından ilk soruşturma, 2022 yılının Aralık ayında gazeteci Sinan Aygül hakkında açıldı. Gerekçe olarak Tatvan'da bir çocuğa yönelik cinsel istismar haberi gösterildi. Aygül'ün savunmanlığı MLSA Hukuk Birimi tarafından üstlenildi. Tatvan Asliye Ceza Mahkemesi, 28 Şubat 2023 tarihinde gazetecinin bu suçtan 10 ay hapis cezasına çarptırılmasına karar verdi, Aygül "dezenformasyon suçundan" ceza alan ilk gazeteci oldu. Bölge adliye mahkemesine yaptığı istinaf başvurusu reddedilen Sinan Aygül'ün dosyası şu anda temyiz sürecinde.

Bugüne kadar en az 25 gazeteci soruşturma geçirdi, altı gazeteci gözaltına alındı, dört gazeteci ise tutuklandı.

"Dezenformasyon suçu" kapsamında son olarak 1 Kasım'da T24 yazarı Tolga Şardan, "MIT'in Cumhurbaşkanlığı'na sunduğu 'yargı raporu'nda neler var?" başlıklı yazısı nedeniyle tutuklandı. Beş günlük tutuklamanın ardından gazeteci Şardan, 6 Kasım'da tahliye edildi.

İptal Talebi Anayasa Mahkemesi Tarafından Reddedildi

Kanunun kabulünün ardından Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), yasanın yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Hukukçular yasayı, Anayasa'nın düşünce ve ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğünü düzenleyen hükümlerine aykırı olarak değerlendirdi. Kanunun öngörülebilir olmadığını vurgulayarak, ifade özgürlüğüne doğrudan kısıtlama getiren yasanın iptal edilmesi çağrısında bulundular.

Yasayı savunanlar, suçun cezalandırılabilmesi için dört şartın bir araya gelmesi gerektiğini savundu. Bu görüşe göre dezenformasyon yasasından ceza verilebilmesi için fiilin sırf halk arasında endişe, panik ve korku yaratmak amacı güdülerek gerçekleştirilmesi; bilginin iç, dış güvenlik, kamu düzeni veya genel sağlıkla ilgili bir bilgi olması; bilginin gerçeğe aykırı bilgi olması; ve kamu barışını bozmaya elverişli şekilde yayılması gerekiyor. Ancak, hukukçular, gerçekte bu unsurlar aranmaksızın tutuklama ve cezalandırma yapıldığını ve kanunun bağımsız medya üzerinde kontrolsüzce kullanılarak bir baskı aracına dönüştüğünü vurguluyor.

MLSA Hukuk Birimi de 4 Kasım tarihinde Anayasa Mahkemesi üyelerine yönelik bir mektup yayınlayarak yasanın iptalini talep etti.

MLSA'dan Anayasa Mahkemesi Üyelerine Mektup: Sansür Yasasını İptal Edilsin!

"...Hangi haberin doğru hangisinin yanlış olduğunu takdir etmek medya okur yazarı okuyucu kitlenin görevidir. **Hakimlerin, savcılarının veya idarenin haberin doğru olup olmadığına karar vermesi; ne gazeteciliğin ilkeleriyle ne de özgür muhalif medyanın yer aldığı bir demokraside kabul edilebilir.** Ortada bir yanlış varsa bunu muhattabı yalanlar. Bunu yalanlamak veya teyit etmek savcılara bırakılamaz...."

Gazeteciler ve Meslek Örgütleri: 85 Milyonun Haber Alma Hakkı için Bu Yasa İptal Edilmeli

Yüksek Mahkeme tarafından kanunun iptali talebinin görüşüleceği gün gazeteciler ve meslek örgütleri Anayasa Mahkemesi önünde nöbet tuttu. Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği de alanda gazeteciler ve meslek örgütü temsilcileriyle nöbette yer aldı. Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), DİSK-Basın İş, Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD), Türkiye Basın Konseyi başta olmak üzere çok sayıda gazetecilik meslek örgütünün yanı sıra Türkiye Barolar Birliği (TBB), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) gibi meslek örgütlerinin temsilcileri ve çok sayıda siyasetçi ile gazeteci nöbete katıldı. Yapılan açıklamalarda, 85 milyonun haber alma hakkının korunması için yasanın iptal edilmesi gerektiğini vurguladı.

Anayasa Mahkemesi, 8 Kasım günü kararını açıkladı. Yüksek Mahkeme, iptal talebini sekize karşı altı oyla reddetti. Karar meslek kuruluşları tarafından tepkiyle karşılandı. Gerekçeli karar bu rapor hazırlanırken henüz yayımlanmamıştı.

İfade Özgürlüğü Davalarına Suç “Türleri” Temelinde Bakış

Takip edilen dönemde yargılanan kişilerin en çok hangi suçlama kategorisinde yargı karşısına çıktığını tespit etmek için suçlamaları türlerine göre genel gruplara ayırdık.

Program kapsamında toplanan veriler, izleme döneminde kişilerin en çok **“terör suçları” kapsamında yargıldığını gösterdi**. İzlenen **233 ifade özgürlüğü davasının 103’ünde (%32) kişiler**, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında düzenlenen **“terör” suçları iddiasıyla** yargılandı.

Terör suçları, Terörle Mücadele Kanunu’nda düzenlenen *“terörle mücadele görev almış kamu görevlilerinin kimliğini açıklamak veya hedef göstermek”* (TMK m.6/f.1), *“terör örgütlerinin yayınlarını basmak ve yayınlamak”* (TMK m.6/f.2), *“silahlı terör örgütüne üye olmak”* (TMK m.7/f.1), *“terör örgütleri lehine propaganda yapmak”* (TMK m.7/f.2) suçları ile TMK’de sayılan diğer terör suçlarıdır.

İzlenen davalarda en çok kullanılan ikinci suç kategorisi ise **2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet** oldu; **47 (%15) davada** kişilere bu suçlama yöneltildi.

“Şerefe karşı suçlar”⁴ ve **“Devletin egemenlik alametlerine” ve organlarının saygınlığına karşı suçlar⁵** grupları üçüncü sırada yer aldı; 45’er (%14) davada bu

kategoriye giren suçlamalar, sanıkların yargılandığı birincil suçlama oldu.

Bunları sırasıyla **“kamu barışına karşı suçlar”⁶** (23 davada, %7); **“kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar”** (17 davada, %5); **tazminat davaları** (12 dava, %4); **“adliye karşı suçlar”** (11 davada, %3); **“özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar”** (6 davada, %2) kategorileri izledi.

Verilerde yaklaşık %1’lik orana denk gelen suç kategorileri ise şunlar oldu: **“malvarlığına karşı suçlar”** (4 davada), **“devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk”** (4 davada), **“hürriyete karşı suçlar”** (3 davada), **“ulaşım araçlarına veya sabit platformlara karşı suçlar”** (2 davada), **“vücut dokunulmazlığına karşı suçlar”** (2 davada), **“devletin güvenliğine karşı suçlar”** (1 davada)

Kayyum Atamasını Protesto Eden Öğrencilere “Ulaşım Araçlarının Alıkonulması” Suçlaması

Ekim 2021’de Boğaziçi Üniversitesi rektörlük binası önünde kayyum rektör atamasına karşı protesto gerçekleştiren öğrencilerin eylemi sırasında rektörün makam aracının geçişini engelledikleri iddiasıyla yargılandıkları davada Boğaziçili öğrencilere karşı **“ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması”** (TCK 223) ve **“kişiyi hürriyetinden yoksun kılma”** suçlamaları yönetildi.

⁴ Hakaret ve kamu görevlisine hakaret suçları bu başlık altında düzenlenmektedir.

⁵ Cumhurbaşkanına hakaret ile Devleti, milleti veya devletin kurum ve organlarını aşağılama suçları bu grupta yer almaktadır.

⁶ Halkı kin ve düşmanlığa tahrik ile halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçları bu kategoride yer almaktadır.

Ekmek Üreticileri Sendikası Başkanı'na Cumhurbaşkanı'na Hakaret Suçlaması

“Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla hakkında dava açılanlar arasında Ekmek Üreticileri Sendikası Başkanı **Cihan Kolivar** da yer aldı. Habertürk'te katıldığı programda, "Ekmek aptal toplumların temel gıda maddesidir" dediği için hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret iddiasıyla soruşturma açılan Kolivar, 9 Kasım 2022 tarihinde tutuklandı. Avukatının itirazı ile sekiz gün sonra tahliye edilen Kolivar hakkında açılan dava, İstanbul 17. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam ediliyor.

TELE1'de yayınlanan bir programda sarf ettiği atasözü gerekçe gösterilerek, 22 Ocak 2022 tarihinde, “cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla tutuklanan ve 49 gün sonra tahliye edilen gazeteci **Sedef Kabaş** hakkında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın avukatlarının şikâyeti üzerine, 10 Şubat 2023 tarihinde açılan ikinci davada sosyal medya paylaşımları suç delili olarak gösterildi. İddianamede Kabaş'ın Twitter hesabından yaptığı 25 ayrı paylaşım, “cumhurbaşkanına hakaret” suçuna delil sayıldı. Bu 25 tweet arasında Kabaş'ın, retweet ettiği paylaşımlar da bulunuyor. Örneğin, İYİ

Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik bir tweet'te kullandığı “şuursuz” ifadesi de deliller arasında yer alıyor.

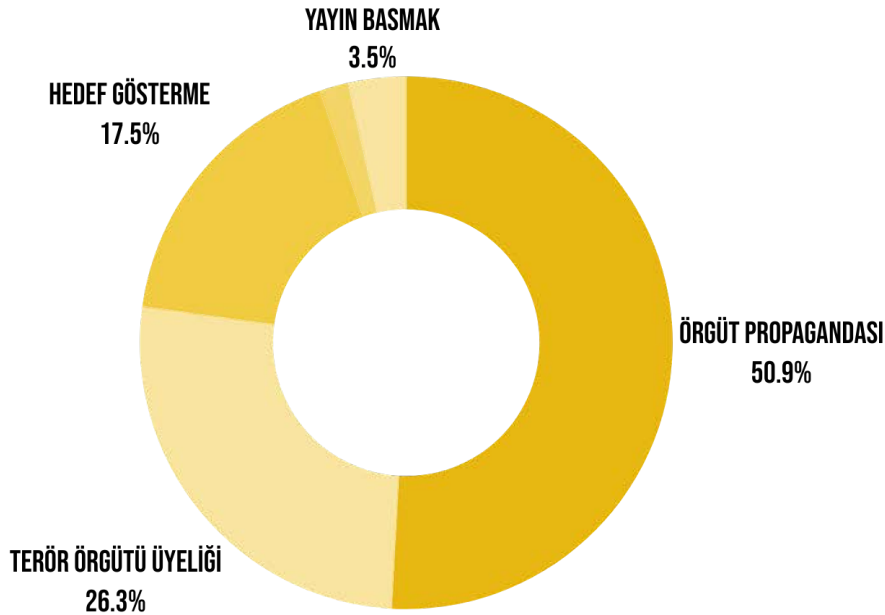
Suç Kategorisi	Dava Sayısı
Terör Suçları	103
2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu	47
Şerefe Karşı Suçlar	45
Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar	45
Kamu Barışına Karşı Suçlar	23
Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar	17
Adliyeye Karşı Suçlar	13
Ticari itibarın zedelenmesi ve kişilik haklarının ihlali davaları	11
Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar	6
Malvarlığına Karşı Suçlar	4
Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk	4
Hürriyete Karşı Suçlar	3
Diğer	3
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	2
Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar	2
Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar	1

Gazetecilik Faaliyetleri Hem “Suç” Hem “Terör” Sayılmaya Devam Etti

Gazetecilik nedeniyle açılan **133 davada** en çok karşılaşılan suçlamalar “**terör suçları**” oldu. Bu davaların **%43’ünde (57 davada)** gazetecilere karşı **terörle ilişkili suçlar** yöneltildi. En yaygın kullanılan maddeler ise “**terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)**” (**29 davada**) ve “**silahlı terör örgütü üyeliği**” (**15 davada**) oldu.

Gazetecilere Yöneltilen Terör Suçlamaları	
Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	29
Silahlı terör örgütü üyeliği (TMK m.7/f.1 - TCK 314/2)	15
Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK m.6/f.1)	10
Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	1
Terör örgütlerinin yayınlarını basmak veya yayınlamak (TMK 6/2)	2
Toplam	57

İddianamelerde, gazetecilik faaliyetleri, paylaşılan haberleri ve sosyal medya paylaşımları sıklıkla **terör örgütü propagandası** olarak değerlendirildi. Program kapsamında davaları izlenen gazeteciler **en çok yaptıkları haberler nedeniyle örgüt propagandası suçlamasına maruz kaldılar.**

GAZETECİLERE YÖNELTİLEN TERÖR SUÇLAMALARININ DAĞILIMI

Sanıklara Karşı Kullanılan Deliller

Rapor döneminde izlenen **233 ifade özgürlüğü davasında** hazırlanan iddianamelerde yöneltilen suçlamalar **21 türde 453 farklı delil** ile temellendirildi.

Bu delillerin **119'unu** kişilerin ifadeleri oluşturdu.

Sanığın haber içerikleri/fotoğraf/yazı 96 davada, **sosyal medya paylaşımları** 68 davada, **röportaj veya televizyon konuşmaları gibi açıklamalar** ise 27 davada kullanıldı. Ayrıca en az 43 davada katıldığı **toplantı/gösteri/yürüyüş/basın açıklamaları** kullanıldı.

Dernek üyeliği veya çalışılan kurum 7 davada örgüt üyeliğine delil gösterildi. Ayrıca toplam 7 davada gizli tanık beyanları da sanıklara karşı delil olarak kullanıldı.

Fotoğraf: Mezopotamya Ajansı

'Benden Kemal Kurkut Fotoğraflarının İntikamı Alınıyor'

"Kemal Kurkut fotoğraflarını yayımlandıktan sonra maruz bırakılmadığım baskı kalmadı. Ürettikleri gizli tanık, Kemal Kurkut'un 'örgüt üyesi' olduğunu, benimse 'örgüt talimatıyla fotoğrafları çektiğimi' söyleyecek kadar pervasızlaştı. Ama mahkeme bu pervasızlığı mahkûm etmek yerine bana ceza verdi. Belli ki ceza vermek bile o resmi yalanı ortaya çıkaran fotoğrafların intikamı için yeterli olmamış, şimdi aynı mahkemede yeniden yargılanıyorum. Bu kez tutuklu olarak. Yine bir tanık üretilmiş, bu sefer adına 'açık tanık' denilmiş."

Abdurrahman Gök

Diyarbakır 1. No'lu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulduğu sırada MLSA'ya verdiği söyleşiden,

Gizli tanık beyanları da izlenen davalarda sanıklara karşı kullanıldı. **Toplam 7 davada gizli tanık beyanı delil olarak gösterildi.**

Duruşmanın aleniliği ve delillerin tartışılabilir olması ilkelerine aykırı olan bu uygulama hakkında Anayasa Mahkemesi 28.12.2021 tarihli Rıza Barut Başvurusu kararında “.....*Dolayısıyla yer, zaman, kişi ve eylem bilgileri ihtiva etmeyen ve bu anlamda yargı makamlarına denetim imkânı vermeyen soyut gizli tanık beyanının kuvvetli belirti olarak kabulü mümkün değildir.*” (para: 74)” diyerek, bu soyut gizli tanık ifadelerinin hükme esas yapılmaması gerektiğini bildirdi.

Deliller	Kaç Davada Kullanıldı
Haber içerikleri/fotoğraf/yazı	96
Sosyal medya paylaşımları	68
Kolluk fezlekesi	56
Sanık beyanları (soruşturma aşaması)	49
Katıldığı toplantı/gösteri/yürüyüş/basın açıklaması	43
Olay yeri/gözaltı tutanakları	33
Açıklamaları	27
Müşteki beyanları	18
Mobese/Kamera görüntüleri	12
Sanık hakkında ihbar/suç duyurusu	9
Tanık beyanları	8
Teknik-Fiziki Takip tutanakları	7
Haber notları veya kaynaklarla görüşmeleri	7
Gizli tanık beyanı	7
Çalıştığı kurum/üye olduğu parti veya dernek	7
Adalet Bakanlığından soruşturma izni	2
Yasaklı yayın bulundurma	1
Sosyal medya paylaşımı	1
Seyahat bilgisi	1
Para hareketleri	1

“Örgüt Üyeliği” Delillerine Bakış

İzlenen 233 davanın 30'unda sanıklara “terör örgütü üyeliği” (TMK m.7/f.1- TCK 314/2) suçlaması yöneltildi. Otuz davada 94 farklı delil ileri sürüldü. Bu delillerin neredeyse tümü sanıkların haberleri, konuşmaları, yazıları, açıklamaları ve sosyal medya paylaşımlarından oluştu.

Örgüt Üyeliği Suçlaması Yöneltilen Davalarda Sunulan Deliller	Sayısı
Yazdığı haberler/yazıları/yayınları/fotoğraflar	20
Sosyal medya paylaşımları	11
Dernek/siyasi parti/ kurum üyeliği , çalıştığı kurum	9
Olay yeri/gözaltı tutanakları	9
Katıldığı toplantı/gösteri/yürüyüş/basın açıklaması	8
Teknik-fiziki takip tutanakları	8
Açıklamaları	6
Gizli tanık beyanı	5
Haber kaynakları ile telefon görüşmeleri	5
Tanık beyanları	5
Mobese/kamera görüntüleri	4
Sanık hakkında ihbar/suç duyurusu	3
Finansal hareketler	1

Özellikle gazetecilere karşı en sık yöneltilen suçlamalardan birisi olan terör örgütü üyeliğine delil olarak gazetecilerin yazdıkları haberlerin ve sosyal medya paylaşımlarının kullanılması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10.maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü hakkının ihlalini oluşturur.

JINNEWS'in Haber Dili Suç Delili Olarak Gösteriliyor

Jin News Haber Müdürü Safiye Alağaç, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yürüttüğü soruşturma kapsamında 15 gazeteciyle birlikte gözaltına alınarak, 16 Haziran 2022'de, “örgüt üyesi olmak” iddiasıyla tutuklandı. Soruşturma dosyası ayrılan Alağaç hakkında aynı suçlamayla dava açıldı.

İddianamede, Jin News'te yayınlanan **haber görselleri ve başlıkları, haber dili, yayın politikası, ajansın web sitesine erişim engeli getirilmesi suç delili olarak gösterildi.** Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, 15 Haziran 2023'te görülen davanın ilk duruşmasında Alağaç, hakkında yurtdışına çıkış yasağı verilerek, tahliye edildi. Dava halen sürüyor.

Sosyal Medya Paylaşımına “Zincirleme Örgüt Propagandası” Suçundan Ceza Verildi

Jin News muhabiri **Beritan Canözer** hakkında **2014 ve 2015 yıllarındaki sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek, “zincirleme örgüt propagandası” iddiasıyla 31 Ocak 2022’de iddianame düzenlendi.** Canözer, Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nde, 17 Kasım 2022 tarihinde görülen dördüncü duruşmada, **3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı.**

Mahkeme heyeti ve savcı, Canözer’in savunmasında suçlandığı **sosyal medya hesabının kendisine ait olmadığını ısrarla belirtmesine rağmen bunu dikkate almadan ek savunma istedi** ve savcı da esas hakkındaki görüşünde Canözer’in savunmasını dikkate almadı.

Tutuklu Yargılamalarda Artış

Raporun kapsadığı dönemde duruşması görülen altı davada **29'u gazeteci 30 kişi tutuklu yargılandı**. Tutuklu yargılamalarda artışın en büyük sebebi, Diyarbakır ve Ankara'da 2022 yılında tutuklanan gazeteci davalarının duruşmalarının da bu dönemde görülmesiydi.

İzlenen Davalarda Tutuklu Yargılananlar Listesi

Dosya Numarası	Tutuklu Yargılananlar	Suçlamalar	Tahliye Tarihi	Tutuklu Sayısı	Süre
2022/158	Eski Taraf yazarı Mehmet Baransu	Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme (TCK 327), Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama (TCK 329)	Olmadı	1	9 yıl
2022/434	TTB Başkanı Şebnem Korur Fincancı	Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2), Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2)	11 Oca 2023	1	2.5 ay
2023/113	Jin News Haber Müdürü Safiye Alağaç	Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2)	15 Haz 2023	1	12 ay
2023/24	Ankara 11 gazeteci	Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2)	16 May 2023	11	7 ay
2023/28	Gazeteci Sezgin Kartal	Silahlı terör örgütü üyeliği (TMK m.7/f.1 - TCK 314/2)	22 Haz 2023	1	5 ay
2023/69	Diyarbakır 15 gazeteci	Silahlı terör örgütü üyeliği (TMK m.7/f.1 - TCK 314/2)	12 Tem 2023	15	13 ay

2015 yılından beri cezaevinde tutulan Mehmet Baransu haricinde, tutukluluk süresi ortalama 9 ay oldu. Bu rapor döneminde en uzun süre tutulan kişiler Diyarbakır'da 13 ay cezaevinde kalan 15 gazeteci oldu.

Diyarbakır 15 Gazeteci Davasında Tahliye

Diyarbakır'da yargılanan 18 gazeteciye yöneltilen "örgüt üyeliği" iddiasına yönelik deliller arasında sosyal medya paylaşımları yer alıyor. Diyarbakır merkezli yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınan Dicle Fırat Gazeteciler Derneği (DFG) Eş Başkanı **Serdar Altan**, JINNEWS Müdürü **Safiye Alagaş**, Xwebûn Gazetesi Yazı İşleri Müdürü **Mehmet Ali Ertaş**, Mezopotamya Ajansı (MA) editörü **Aziz Oruç**, gazeteciler **Zeynel Abidin Bulut**, **Ömer Çelik**, **Mazlum Doğan Güler**, **İbrahim Koyuncu**, **Neşe Toprak**, **Elif Üngür**, **Abdurrahman Öncü**, **Mehmet Şahin**, **Lezgin Akdeniz**, **Suat Doğuhan**, **Ramazan Geciken** ve basın çalışanı **Remziye Temel**, "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla 16 Haziran 2022'de tutuklandı. Gazeteci **Esmer Tunç**, **Mehmet Yalçın**, **Gülşen Koçuk**, **Kadir Bayram** ile **Feynaz Koçuk** ve bir sokak röportajında yer alan **İhsan Ergülen** ise adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 18 gazeteci ve basın çalışanı hakkında, "örgüt üyeliği" iddiasıyla iddianame hazırladı. Gazeteci **Safiye Alagaş**, **Gülşen Koçuk**, **Feynaz Koçuk** ve **İhsan Ergülen** hakkındaki dosyalar ayrıldı. Gazetecilerin yaptığı haber programı, Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtları, meslektaşlarıyla telefon görüşmeleri, gizli tanık ifadesi, haber arşivleri, okudukları kitaplar, yurtdışına giriş-çıkış kayıtları, sosyal medya paylaşımları, katıldıkları basın açıklamaları, yazdıkları haberler, basına verdikleri röportajlar iddianamede suç delili olarak yer aldı. Davanın Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, 11 ve 12 Temmuz 2023'de görülen ilk duruşmasında, 15 gazeteci ve basın çalışanı 13 aylık tutukluluğun ardından tahliye edildi. Mahkeme, serbest bırakılan gazeteciler hakkında yurtdışı yasağı kararı aldı.

Bu sonuçlar tutuklu yargılamada son dönemde var olan bir eğilime ve artışa işaret ediyor. **Haziran - Aralık 2018** döneminde tutuklu yargılanan sanık sayısı **44** iken, bu sayı **Şubat 2019 - Mart 2020** döneminde **53'e** yükseldi. **Haziran - Aralık 2020** döneminde bu sayı önemli ölçüde azalarak **6'ya** düşmüştü. **Ocak - Temmuz 2021** döneminde tutuklu yargılanan sanık sayısı **3'e** geriledi, ancak **Eylül 2021 - Temmuz 2022** döneminde tekrar artarak 12 oldu. Bu raporun kapsadığı dönemde **30 kişinin tutuklu yargılanması** geçen döneme göre **%150 artış** anlamına geliyor.

'Yaptığımız Mesleğin, Gazeteciliğin Bedelini Ödüyoruz'

"Haberlerim nedeniyle haksız bir şekilde gözaltına alındım. 'Bu haberi neden yaptın, neden görüntü çektin?' denilerek haksız ve hukuksuz şekilde tutuklandım. Bizler terörist olarak damgalanıyoruz. Bizler yaptığımız mesleğin, gazeteciliğin bedelini ödüyoruz. Bize neden magazin haberi yapmadınız, diyorlar. Ama ortada bir hakikat varken bunların yazmamak olmaz."

Aziz Oruç

Diyarbakır'da 18 gazeteci hakkında açılan davanın, 12 Temmuz 2023 tarihinde görülen ilk duruşmasında yaptığı savunmadan.

Bu dönemde tutuklu bulunduğu dosyada duruşması görülmeyen Selahattin Demirtaş gibi diğer tutuklu yargılananların da olduğu göz önünde bulundurulması gerekiyor.

Ayrıca rapor döneminde gazetecilere yönelik ve davaya dönümlü olan gözaltı ve tutuklamalar da yaşandı. Bu nedenle tutuklu yargılama eğiliminin devam etmesi beklenebilir. Örneğin, TELE1 TV’de yayınlanan programda Abdullah Öcalan’ın infaz koşullarını eleştirdiği için tutuklanan **Merdan Yanardağ’ın** tahliye olduğu duruşması dava izleme raporu sonrasında görüldü; bu dava ancak gelecek rapor istatistiklerinde kendisine yer bulacak. Benzer şekilde, Mayıs seçimlerden önce tutuklanan ve dolayısıyla görülen davaları rapor döneminin dışında kalan gazeteciler **Dicle Müftüoğlu, Sedat Yılmaz, Abdurrahman Gök ve Mehmet Şah Oruç’un** da tutuklu yargılandığı unutulmamalı.

Sonuçlanan Davalar: 37 Ceza, 59 Beraat

Bu dönemde izlenen 233 davanın **99'u karara bağlandı**. Bu davaların 59'unda toplamda **260 sanığın beraatine** karar verilirken, 32 davada 116 sanık hakkında toplamda **217 yıl 8 ay 20 gün** hapis cezasına hükmedildi. Karara bağlanan 6 davada 12 sanık hakkında toplamda **75.126 TL adli para cezası** uygulanmasına karar verilirken, karara bağlanan 2 hukuk davasında üç davalının **35.000 TL manevi tazminat** ödemesine karar verildi.

Verilen Karar	Dava Sayısı	Sanık-Davalı Sayısı	Toplam Ceza Miktarı
Hapis Cezası	32	116	217 yıl 8 ay 20 gün
Beraat	59	260	-
Adli Para Cezası ⁷	6	12	75.126 TL
Tazminat	2	3	35.000 TL

'Bizden Kurtulmak İstiyorlar'

"Türk Tabipler Birliği'nden kurtulmayı istiyorlar, benden hayli hayli kurtulmak istiyorlar. İdam cezası getirilirse ancak o zaman olur bu. Dört duvar arasına koymakla korkutamazsınız. Nazım'ın da dediği gibi, o duvarınız vız gelir bize!"

Şebnem Korur Fincancı

24 Aralık 2022 tarihli savunmasından.

⁷ Dört sanığın yer aldığı bir davada 3 sanık hakkında 10'ar ay hapis cezası verilirken bir sanık hakkında adli para cezası uygulanmasına karar verildi.

Sanıklar Hakkında Beraat Kararı Verilen Davalar

Dosya Numarası	Dava Nedeni	Dava Konusu	Sanık Sayısı	Mahkeme Adı
2012/335	Meslek örgütü açıklaması	İzmir Barosu Diyanet Davası - Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (TCK 216)	11	İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi
2018/122	Gazetecilik	Mikail Tunçdemir, Ferhat Duman - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	Van 5. Ağır Ceza Mahkemesi
2018/269	Gazetecilik	Adil Demirci - Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2)	4	İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi
2018/949	Gazetecilik	Yol kapatma eylemi davası - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	5	Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi
2019/237	Gazetecilik	Engin Korkmaz - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	Antalya 19. Asliye Ceza Mahkemesi
2019/716	Barışçıl Gösteri - Diğer	Selahattin Demirtaş (Batman Newroz)	1	Batman 2. Asliye Ceza Mahkemesi
2020/240	Gazetecilik	Boğazda Kaçak Yapı Haberi Davası - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	4	İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
2020/96	Barışçıl Gösteri - Kayyım Protestosu	Batman Kayyım Protestosu Davası	28	Batman 1. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/133	Barışçıl Gösteri - Diğer	Barış Anneleri (Leyla Güven destek eylemi)	7	İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
2021/201	Meslek örgütü açıklaması	Ankara Barosu Diyanet Davası - Hakaret (TCK 125/1), Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	12	Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi
2021/212	Barışçıl Gösteri - Diğer	Kocaeli Boğaziçi Destek Eylemi (Kocaeli Emek ve Demokrasi Güçleri Platformu)	17	Kocaeli 5. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/298	Gazetecilik	Barış Barıştıran - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesi
2021/380	Barışçıl Gösteri - Diğer	Bakırköy Cezaevi Protesto Eylemi Davası	13	İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
2021/387	Gazetecilik	Gazeteci Alican Uludağ- Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	1	Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesi
2021/510	Gazetecilik	Görkem Kınacı - Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (TCK 216)	1	Bakırköy 21. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/540-D	Gazetecilik	Velat Öztekin - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	Diyarbakır 7. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/837	Sanatçı/Yazar/Şair açıklaması	İlyas Salman - Devleti ve organlarını aşağılama (TCK 301)	1	İstanbul Anadolu 54. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/885	Barışçıl Gösteri - İşçi Eylemi	DEV-Tekstil 1 Mayıs Eylemi	40	Büyükçekmece 10. Asliye Ceza Mahkemesi
2021/948	Barışçıl Gösteri - LGBTI+/Onur Eylemi	2021 Onur Haftası (Cihangir Davası)	7	İstanbul 18. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/152	Gazetecilik	Gazeteci İnci Aydın - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	1	Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/1557	Gazetecilik	Levent Gültekin - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	İstanbul 23. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/1620	Siyasetçi/Parti açıklaması veya faaliyeti	Eren Erdem - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	İstanbul Anadolu 63. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/163	Gazetecilik	Görkem Kınacı, Uğur Şahin, Uğur Koç - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3), İftira (TCK 267)	3	Beykoz 6. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/180	Siyasetçi/Parti açıklaması veya faaliyeti	AABK Kurucu Başkanı davası - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi

Dosya Numarası	Dava Nedeni	Dava Konusu	Sanık Sayısı	Mahkeme Adı
2022/1897	Gazetecilik	Mustafa Sönmez - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	İstanbul Anadolu 38. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/1919	Barışçıl Gösteri - LGBTI+/Onur Eylemi	Eskişehir Onur Yürüyüşü	8	Eskişehir 4. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/193	Gazetecilik	Ferhat Parlak - Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2)	1	Diyarbakır 11. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/197	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Hak savunucusu Aslı Saraç - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	Ankara 28. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/21	Gazetecilik	Cafer Solgun - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	Tunceli 2. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/215	Meslek örgütü açıklaması	Diyarbakır Barosu Ermeni Soykırımı Davası - Devleti ve organlarını aşığılama (TCK 301)	11	Diyarbakır 11. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/23	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Fatın Kanat - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/249	Gazetecilik	Ceylan Şahinli - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	1	Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/251	Gazetecilik	Akın Gürlek hedef gösterme davası - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	2	İstanbul 34. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/27	Barışçıl Gösteri - LGBTI+/Onur Eylemi	2021 İstanbul Onur Yürüyüşü (Mis Sokak)	19	İstanbul 60. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/286	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Özlem Yılmaz - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	1	İzmir 21. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/287	Gazetecilik	Gazeteci Nazlan Ertan - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1), Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	İzmir 21. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/324	Barışçıl Gösteri - Kadın Eylemi	Ankara İstanbul Sözleşmesi Eylemi	8	Ankara 53. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/33	Sanatçı/Yazar/Şair açıklaması	Rüstem Avcı - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	Nazımiye Asliye Ceza Mahkemesi
2022/340	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Eren Keskin - Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak/hedef göstermek (TMK 6/1)	1	İzmir 18. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/344-AT	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Av. Aryen Turan - Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	1	İzmir 18. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/348	Gazetecilik	Hayri Tunç - Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama (TCK 216)	1	İstanbul 42. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/356	Gazetecilik	Nişmiye Güler - Terör örgütü propagandası yapmak (TMK 7/2)	2	İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/380	Gazetecilik	Nazan Özcan - Hakaret (TCK 125/1), İftira (TCK 267)	1	İstanbul 34. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/410	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Büyükada davası - Silahlı terör örgütü üyeliği (TCK 314/2), Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	4	İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi
2022/42-Z	Gazetecilik	Zübeyde Sarı - Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama (TCK 216)	1	Bakırköy 24. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/422	Gazetecilik	Ender İmrek - Cumhurbaşkanı'na hakaret (TCK 299)	1	Bakırköy 44. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/468	Gazetecilik	Mustafa Kömüş - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	İstanbul Anadolu 1. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/514	Gazetecilik	Sezgin Kartal - Hakaret (TCK 125/1)	1	İstanbul 24. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/525	Gazetecilik	Onur Öncü - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	Küçükçekmece 22. Asliye Ceza Mahkemesi

Dosya Numarası	Dava Nedeni	Dava Konusu	Sanık Sayısı	Mahkeme Adı
2022/529	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Veli Saçılık - Devleti ve organlarını aşağılama (TCK 301)	1	Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/543	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Öztürk Türkođan - Devleti ve organlarını aşağılama (TCK 301)	1	Ankara 24. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/543-İST	Gazetecilik	Gazeteci Fırat Fıstık, Ozan Buz - Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (TCK 136)	2	İstanbul 46. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/56	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Efkan Bolaç - Cumhurbaşkanı hakaret (TCK 299)	1	İstanbul 52. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/585	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Hanife Yıldız - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	İstanbul 48. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/640	Gazetecilik	Alican Uludağ - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	Ankara 67. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/74	Gazetecilik	Çağrı Sarı, Arif Koşar - Devleti ve organlarını aşağılama (TCK 301)	2	İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
2022/840	Barışçıl Gösteri - Cumartesi Anneleri	Cumartesi Anneleri/İnsanları Kimsesizler Mezarlığı Davası	14	Küçükçekmece 1. Asliye Ceza Mahkemesi
2023/243	Gazetecilik	Ruşen Takva - Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (TCK 217/A)	1	Hakkari 1. Asliye Ceza Mahkemesi
2023/38	Gazetecilik	Doğan Akın - Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Davalarda Verilen Hapis Cezaları

Bu dönemde karar çıkan **32 davada**, **116 sanığa 217 yıl 8 ay 20 gün** hapis cezası verildi. 21 davada 40 sanığın cezası için hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) uygulandı. Anayasa Mahkemesi ise 1 Ağustos 2023 tarihinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulamasını iptal etti.

İzleme Döneminde Verilen Hapis Cezaları

Hak savunucularının açıklamaları nedeniyle açılan iki davada, toplam üç sanığa 2 yıl, 7 ay ve 25 gün hapis cezası verildi.

Farklı konularda **barışçıl gösterileri** nedeniyle açılan üç davada, 43 sanık toplam 104 yıl, 7 ay ve 18 gün hapis cezasına çarptırıldı.

Öğrenci eylemlerine yönelik davalardan birinde 30 sanık toplam 16 yıl, 8 ay hapis cezası aldı.

Gazetecilik faaliyetleri nedeniyle açılan 18 davada, 26 sanık toplam 68 yıl, 4 ay ve 27 gün hapis cezası aldı.

Meslek örgütü açıklaması sebebiyle görülen bir davada, 1 sanık toplam 2 yıl, 8 ay ve 15 gün hapis cezasına çarptırıldı.

Sanatçı, yazar veya şair açıklaması nedeniyle açılan iki davada, 2 sanık toplam 1 yıl, 8 ay hapis cezası aldı.

Siyasetçi veya parti açıklaması/faaliyeti sebebiyle görülen üç davada, 3 sanık toplam 3 yıl, 2 ay ve 15 gün hapis cezasına mahkûm edildi.

Anayasa Mahkemesi Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasını İptal Etti

Fotoğraf: *Bilal Seçkin*

Bu raporda yer alan verilerde görüleceği gibi, kimi davalarda mahkemeler hükümün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararı aldı. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinde düzenlenen hükümün açıklanmasının geri bırakılması (**HAGB**), sanık hakkında yapılan yargılama sonucunda verilen ceza iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olduğu durumda uygulanıyor. Mahkemenin hükümün açıklanmasını geri bırakması, mahkûmiyet hükümünün açıklanmasını engellemiyor; hükümün sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmaması anlamına geliyor.

Ancak, bu izleme döneminde Anayasa Mahkemesi, 1 Ağustos 2023 tarihinde, HAGB'ye ilişkin yasal düzenlemeyi iptal etti. Resmi Gazete'de yer alan karara göre, Trabzon 2. Asliye Ceza Mahkemesi, "kasten yaralama" ve "görevi yaptırmamak için direnme" suçlarından açılan bir ceza davasında, hükümün açıklanmasının geri bırakılmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürerek iptali için Yüksek Mahkemeye başvurdu. Başvuruda, HAGB kararı verilmesiyle mağdurlar açısından yeterli giderim sağlanmadığı, failerin cezadan muaf tutulmasına yol açtığı ve devletin kişilerin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme şeklindeki yükümlülüğünü yerine getiremediği belirtilerek, bunun Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğu ileri sürüldü.

Anayasa Mahkemesi kararında, kötü muamele iddiaları kapsamındaki davalarda HAGB'nin uygulanması halinde sanığın infaz edilebilir bir ceza almadığı, mağdur açısından da yeterli ve etkili bir tazmin sağlanmadığı ifade edildi.

HAGB için sanığın öncelikle bu kararı kabul etmesi gerekiyor. Sanık HAGB'yi kabul ederse, daha ceza bile almadan temyiz hakkından vazgeçmek zorunda kalıyor. Mahkemeler, genelde, sanığın rızasını almadan hükmün açıklamasını geri bırakıyor. Anayasa Mahkemesi kararında sanığın HAGB'yi kabule ilişkin irade beyanının ne zaman sorulacağı konusunda da yasal bir düzenlemenin bulunmadığına işaret edilerek, "Bu durum henüz hakkında kurulmuş bir mahkûmiyet hükmü bulunmayan sanığı mahkûmiyet tehdidinin varlığı karşısında savunmasız duruma sokmakta ve henüz doğmamış olan istinaf kanun yoluna başvuru hakkından peşinen feragat etmeye zorlamaktadır" denildi.

Hapis Cezası Verilen Davaların Tablosu

Dosya No.	Dava Nedeni	Sanıklar	Sanık Sayısı	Toplam süre
2015/294	Barışçıl Gösteri - Diğer	Batman Canlı Kalkan Eylemi Davası	31	98 yıl 8 ay 28 gün
2018/185	Diğer	ETHA Gazeteciler Davası	5	12 yıl 6 ay 10 gün
2019/292	Gazetecilik	Van Tabip Odası Açıklama Davası	1	2 yıl 9 ay 22 gün
2020/236	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Kemal Işıktaş Davası	1	7 ay 15 gün
2020/294	Gazetecilik	Hatice Şahin Davası	1	6 yıl 3 gün
2020/33	Gazetecilik	Sadiye Eser ve Sadık Topaloğlu Davası	2	12 yıl 6 gün
2020/41	Gazetecilik	Gazeteci Rojda Oğuz haber takibi (Bu 6 sanıklı dava yalnızca gazeteci sanık açısından izlendi).	1	1 yıl 6 ay 22 gün
2021/1170	Siyasetçi / Parti açıklaması veya faaliyeti	Sırrı Süreyya Önder Davası	1	5 ay
2021/12	Gazetecilik	Zaman Gazetesi Davası	4	11 yıl 3 ay
2021/247	Gazetecilik	Çetin Kurşun Davası	2	13 yıl 3 ay
2021/418	Siyasetçi/Parti açıklaması veya faaliyeti	Ekrem İmamoğlu Davası	1	2 yıl 7 ay 15 gün
2021/431	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Üç sanık hakkında "cumhurbaşkanına hakaret" davası	2	1 yıl 11 ay 10 gün
2021/443	Gazetecilik	Mehmet Emin Kurnaz Davası	2	1 yıl 11 ay 10 gün
2021/477	Gazetecilik	Doğan Ergün ve İzel Sezer Davası	2	2 yıl 9 ay
2021/479	Gazetecilik	İsmail Arı Davası	1	1 yıl 8 ay
2021/695	Barışçıl Gösteri - Öğrenci Eylemi	Boğaziçi Araba Davası	30	16 yıl 8 ay
2022/14	Siyasetçi/Parti açıklaması veya faaliyeti	Çağlar Demirel Davası	1	5 ay
2022/158	Gazetecilik	Rabia Önver Davası	1	1 yıl 6 ay 27 gün
2022/202	Gazetecilik	Kadri Esen Davası	1	1 yıl 3 ay
2022/211	Sanatçı/Yazar/Şair açıklaması	Ahmet Telli Davası	1	10 ay

Dosya No.	Dava Nedeni	Sanıklar	Sanık Sayısı	Toplam süre
2022/236	Gazetecilik	İsmail Çoban Davası	1	1 yıl 6 ay 22 gün
2022/262	Gazetecilik	Van Helikopter Savcı Davası	2	2 yıl 6 ay
2022/292	Gazetecilik	Mehmet Güleş Davası	1	1 yıl 9 ay 25 gün
2022/316	Sanatçı/Yazar/Şair açıklaması	Gülşen Çolakoğlu Davası	1	10 ay
2022/434	Meslek örgütü açıklaması	Şebnem Korur Fincancı Davası	1	2 yıl 8 ay 15 gün
2022/51	Gazetecilik	Beritan Canözer Davası	1	3 yıl 1 ay 15 gün
2022/564	Gazetecilik	Can Ataklı Davası	1	5 ay 25 gün
2022/7	Barışçıl Gösteri - Diğer	Van 10 Ekim Protestosu Davası	1	8 ay
2022/76	Barışçıl Gösteri - Diğer	Dersim Geçinemiyoruz Eylemi Davası	11	6 yıl 3 ay 25 gün
2022/80	Gazetecilik	Nurcan Yalçın Davası	1	2 yıl 6 ay
2023/89	Gazetecilik	Sinan Aygül Davası	1	10 ay
2022/60	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Van Dedeoğulları Pankart Davası	3	2 yıl 6 ay

Verilen hapis cezalarının toplamı

217 Yıl 8 Ay 20 Gün

En Çok Hapis Cezası Verilen Maddeler

Süre bazında en çok hapis cezası verilen üç suç "**örgüte yardım etme**", "**terör örgütüne üyelik**" ve "**terör örgütü propagandası**" suçlamaları oldu. Bu dönemde çıkan kararlarda:

"**Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek**" suçundan **32 sanık**, toplamda **102 yıl 7 ay 28 gün** hapis cezasına çarptırıldı. "**Silahlı terör örgütü üyeliği**" suçundan **5 sanık**, toplamda **31 yıl 3 ay 9 gün** hapis cezası aldı. "**Terör örgütü propagandası yapmak**" suçundan 14 sanık, toplamda 29 yıl 9 ay 8 gün hapis cezasına mahkûm edildi. "Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek" suçundan 4 sanık, toplamda 11 yıl 3 ay hapis cezası aldı.

Bu noktada belirtmek gerekir ki AİHM 14.11.2017 tarihli ve 41226/09 başvuru numaralı *İşkırık/Türkiye* kararında TCK'nin 220. maddesinin 6. fıkrasında yer alan "terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek" düzenlemesini hukuki öngörülebilirlik ve hakkaniyet bakımından sorunlu bulmuş ve değiştirilmesini veya kaldırılmasını tavsiye etmiştir.

Bunları takip eden suçlamalara bakıldığında, "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçundan 3 sanık, toplamda 4 yıl 5 ay hapis cezasına çarptırıldı. "Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)" suçundan 1 sanık, toplamda 2 yıl 7 ay 15 gün hapis cezası aldı.

Her ne kadar altı dosyada beraat kararı çıkmış olsa da, cezalar temelinde bakıldığında "terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak veya hedef göstermek" suçundan 2 sanık, toplamda 2 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edildi.

Bu dönemde takip eden diğer maddeler ise şöyle oldu:

"**Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti'ni, devletin kurum ve organlarını aşağılama**" suçundan **2 sanık**, toplamda **10 ay hapis cezasına** çarptırıldı.

"**Suçtu ve suçluyu övmek**" suçundan **1 sanık**, toplamda **7 ay 15 gün hapis cezası** aldı.

"**Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma**" suçundan **1 sanık**, toplamda **10 ay hapis cezası** aldı.

"**Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama**" suçundan **5 sanık**, toplamda **3 yıl 9 ay 25 gün** hapis cezasına çarptırıldı.

"**Görevi yaptırmamak için direnmek**" suçundan **1 sanık**, toplamda **8 ay hapis cezası** aldı.

"**Cumhurbaşkanına hakaret**" suçundan **4 sanık**, toplamda **3 yıl 10 ay 20 gün** hapis cezasına mahkûm edildi.

"**2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet etmek**" suçundan **41 sanık**, toplamda **22 yıl 11 ay 25 gün hapis cezası** aldı.

İzlenen Tüm Davalarda Verilen Hapis Cezalarının Suçlara Göre Dağılımı

Suçlama	Dava Sayısı	Sanık Sayısı	Toplam Ceza
2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'na muhalefet	2	41	22 yıl 11 ay 25 gün
Cumhurbaşkanına hakaret	2	4	3 yıl 10 ay 20 gün
Görevi yaptırmamak için direnmek	1	1	8 ay
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama	3	5	3 yıl 9 ay 25 gün
Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma	1	1	10 ay
Kamu görevlisine hakaret (TCK 125/3)	1	1	2 yıl 7 ay 15 gün
Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	2	32	102 yıl 7 ay 28 gün
Silahlı terör örgütü üyeliği	3	5	31 yıl 3 ay 9 gün
Suçlu ve suçlu övmek	1	1	7 ay 15 gün
Terör örgütü propagandası yapmak	10	14	29 yıl 9 ay 8 gün
Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek	1	4	11 yıl 3 ay
Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak veya hedef göstermek	1	2	2 yıl 6 ay
Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti'ni, devletinin kurum ve organlarını aşağılama	2	2	10 ay
Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	2	3	4 yıl 5 ay
Genel Toplam	32	116	217 YIL 8 AY 20 GÜN

Bu dönemde 23 gazeteci 17 davada toplam **67 yıl 8 ay 12 gün** hapis cezasına çarptırıldı. Gazeteciler ise en çok "silahlı terör örgütü üyeliği" iddiasından mahkûm edildi.

Gazetecilerin en fazla ceza aldığı üç suçlama ise "**silahlı terör örgütü üyeliği**" (**28 yıl 9 gün**), "**terör örgütü propagandası yapmak**" (**15 yıl 6 ay 28 gün**) ve "**terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek**" (**11 yıl 3 ay**) oldu.

Gazetecilere Verilen Hapis Cezalarının Suçlara Göre Dağılımı

Gazetecilere Yönelik Hapis Cezaları Verilen Maddeler	Süre
Silahlı terör örgütü üyeliği	28 yıl 9 gün
Terör örgütü propagandası yapmak	15 yıl 6 ay 28 gün
Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek	11 yıl 3 ay
Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirmek	4 yıl 5 ay
Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak/yaymak veya hedef göstermek	2 yıl 6 ay
Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek	2 yıl 6 ay
Kamu görevlisine hakaret etmek (TCK 125/3)	1 yıl 20 gün
Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yaymak	10 ay
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılamak	5 ay 25 gün
Cumhurbaşkanına hakaret etmek	1 yıl 20 gün

Bu dönemde 23 gazeteci 17 davada toplam **67 yıl 8 ay 12 gün** hapis cezasına çarptırıldı. Gazeteciler ise en çok "**silahlı terör örgütü üyeliği**" iddiasından mahkûm edildi. Silahlı terör örgütü üyeliği iddiasıyla gazeteciler 28 yıl 9 gün hapis cezasına çarptırıldı. Bunu 15 yıl 6 ay 28 gün ile terör örgütü propagandası ve 11 yıl 3 ay ile üye olmadan örgüt adına suç işlemek takip etti.

Toplamda gazetecilere **terör suçlarından** dolayı **59 yıl 9 ay 28 gün hapis cezası** verildi.

Adli Para Cezaları

Bu dönemde altısı siyasetçi, sekizi gazeteci olmak üzere 15 kişiye toplamda 75.126 Türk Lirası adli para cezası verildi. Bu davalar çoğunlukla gazetecilik faaliyetlerine karşı açılırken, en çok yöneltilen suçlamalar "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" veya "aşağılama", "hakaret" ve "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" oldu.

Dosya No.	Dava Nedeni	Dava Açıklaması	Ceza Miktarı	Sanık Sayısı
2021/259	Gazetecilik	Bilal Erdoğan şikâyeti	8.720 TL	4
2021/477	Gazetecilik	Doğan Ergün, İzel Sezer	240 TL	2
2022/42	Gazetecilik	Reyhan Çapan	41.666 TL	1
2022/60	Aktivist (hak savunucusu) açıklaması	Van Dedeoğulları Pankart Davası	6.000 TL	1
2022/645	Siyasetçi/Parti açıklaması veya faaliyeti	Cengiz Çandar	4.500 TL	1
2022/76	Barışçıl Gösteri - Diğer	Dersim Geçinemiyoruz Eylemi	14.000 TL	3
Toplam			75.126 TL	12

Tazminatlar

Dosya No.	Sanık	Ceza verilen suç	Tazminat Tutarı
2022/148	Mehmet Kızmaz ve Cumhuriyet gazetesi	Kişilik haklarına saldırı	15.000 TL
2022/368	Furkan Karabay	Kişilik haklarına saldırı	20.000 TL
Toplam			35.000 TL

Bu dönemde kişilik haklarına saldırdıkları gerekçe gösterilerek tamamı gazetecilere yönelik olmak üzere toplamda 35.000 Türk Lirası tazminata hükmedildi.

Türkiye Gençlik Vakfı'nın (TÜGVA), "Ensar, TÜRGEV, TÜGVA paralel terör örgütü gibi" başlıklı haberi sebebiyle gazeteci Mehmet Kızmaz ve Cumhuriyet gazetesi aleyhinde açtığı manevi tazminat davasında mahkeme, Kızmaz ve Cumhuriyet'in, TÜGVA'ya 15 bin TL tazminat ödemesine karar verdi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eski avukatı Mustafa Doğan İnal'ın, Gerçek Gündem editörü Furkan Karabay aleyhine açtığı manevi tazminat davasında mahkeme, Karabay'ın 20 bin TL para cezası ödemesine karar verdi. Gazeteci Furkan Karabay, 11 Ağustos 2022'de, sosyal medya hesabından isim vermeden bazı avukatların çalışma şekillerini eleştiren bir paylaşımda bulunmuştu.

Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Diğer Sorunlar

Duruşmalarda Zaman Sorunu

Bu dönemde izlenen **464** duruşmadan **346'sı (%75)** duruşma geç başlarken sadece **10'u** planlanandan erken başladı. Zamanında başlayanların sayısı ise **108 (%23)** oldu.

Duruşmaların geç başlamasında en çok öne çıkan sebep %58 ile mahkemelerin iş yükü olurken, mahkeme başkanı veya heyetinin duruşmaya geç kalması ise %23 ile ikinci sırada yer aldı.

Duruşmaların Geç Başlama Nedenlerinin Dağılımı

Geç Başlama Sebebi	Duruşma sayısı
Mahkemenin iş yükü	202
Mahkeme başkanı/heyetin gecikmesi	82
Diğer dosyaların öne alınması	18
SEGBİS sorunları	17
Avukatın mazereti	6
Hakim/heyet değişikliği	5
Deprem	4
Tutuklu gazetecilerin cezaevinden geç getirilmesi	3
Hakimin izinli olması	2
Sanık avukatının duruşmaya geç kalması	2
UYAP sorunu	2
Diğer dosyalardan kaynaklı gecikme	1
Katılan olmaması nedeniyle davanın geç başlaması	1
Sanıkların gecikmesi	1

Geç Başlayan Duruşmalar Adil Yargılanma Hakkı İhlali

“Duruşmaların geç başlaması, adil yargılanma hakkı ve usul ekonomisi üzerinde önemli bir etkiye sahip. Usul ekonomisi ilkesi, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını amaçlar. Mahkeme önünde saatler süren beklemenin ardından, duruşmanın iptal edilmesi ve ertelenmesi usul ekonomisi ilkesi ve adil yargılanma hakkı ile doğrudan ilgili. Nitekim, yeni bir duruşma tarihi verilmesi, her anlamda mali yük de doğuruyor.

Bununla birlikte duruşmaların sürekli olarak davanın esası bakımından önem arz etmeyen keyfi sebeplerle ertelenmesi ve kararların geç açıklanması, bireyleri yıldırıldığı gibi, yolu adliyeye bir şekilde düşen kişilerin adalete olan güvenini zedeliyor.

Yargılamaların makul bir sebep olmaksızın (kimi zaman hakimlerin duruşma esnasında telefonlarının çalması nedeniyle duruşmayı yarıda kesip telefon görüşmeleri yapması veya ziyaretine gelen bir kişiyle kahve molasına çıkması gibi) saatler süren beklemenin ardından başlaması veya hiç başlatılmadan ertelenmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesindeki adil yargılanma hakkının ihlali ile doğrudan ilgili.”

MLSA Hukuk Birimi

Duruşma Salonlarındaki Fiziki Sorunlar

İzlenen duruşmaların **24'ünde gözlemcilerin salona girmelerine izin verilmedi**. Ayrıca 134 duruşmada **teknik sorunlar** oluştu. Duruşma salonlarındaki bu fiziki sorunlar; gözlemciler, sanıklar ve salonda bulunan diğerleri için duruşmanın seyri açısından sorun yarattı.

36 duruşmada gözlemciler **konusulanları duymakta zorlandılar**. **16 duruşmada ise salonun kalabalık olması sebebiyle** duruşmayı takip etmek zorlaştı. 53 duruşmada **salonun küçük olması** izleyiciler için sorun yarattı. 6 duruşmada ise **SEGBİS bağlantısında sorun yaşandı**.

Adil Yargılanma Bağlamında Gözlemcilerin Duruşma Notları

Sanıkların, **savunma yapacakları ilk duruşmalarda dahi mahkeme başkanının veya hakimnin değiştiği** gözlemlendi. İlk duruşmada bu değişikliklerin yapıldığı davalar arasında gazeteci Şerife Oruç'un Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde; Ramazan Akoğul'un Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde; Ayşegül Doğan'ın Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde; Ziya Çiçekçi'nin İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi'nde; Beritan Canözer'in Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandığı davalar yer aldı.

Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılan Dicle Haber Ajansı (DİHA) muhabiri **Şerife Oruç'un**, "örgüt üyesi olmak" iddiasıyla 2016 yılından beri yargılandığı dava, Diyarbakır'da yürütülen soruşturmanın akıbeti beklendiği için sürekli ertelendi. Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın celse arasında, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'nın mahkeme gönderdiği yazıda, Oruç hakkında TCK'nin 302. maddesinde düzenlenen, "devletin birliğini ve ülke bütünlüğü bozmak" şüphesiyle yürütülen **soruşturma dosyasının açık olduğu, soruşturma kapsamında Oruç'un ifadesinin alınması için çıkarılan yakalama kararının infaz edilmesinin beklendiği bildirildi.** Davaya bakan mahkeme, soruşturma dosyasının gönderilmesini **üç yıldan fazla süredir talep ediyor.** Dava için "bekletici" unsur olan dosya, mahkemeye gönderilmediği için yargılama makul sürede bitirilmiyor.

Benzer bir vaka KHK ile kapatılan Dicle Haber Ajansı (DİHA) eski muhabiri **Ramazan Akoğul'un** "örgüt üyeliği" iddiasıyla, Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davasında kayıtlara geçti. Mahkeme Akoğul hakkında **Dicle Cumhuriyet Başsavcılığı'nca açılan soruşturma dosyasını 2018 yılından beri istemesine rağmen savcılık, mahkemenin talebine cevap vermedi.** Bu nedenle makul sürede yargılanma hakkı ihlal edildi.

Jin News'te yayınlanan haberlerle, "şiddet ve devleti suçlama duygularına yön vermek" iddiasıyla suçlanan Jin News Haber Müdürü Safiye Alağaç'ın yargılandığı davanın, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ilk celsesinde, duruşmada **güvenlik önlemine alınmasına ilişkin herhangi bir mahkeme kararı olmamasına rağmen, çevik kuvvet polisleri duruşmayı izledi.** Bu durum, adil yargılanma hakkının ihlali olarak kayıtlara geçti.

10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü'nde sabah saatlerinde evi basılarak gözaltına alınan Karşı Mahalle muhabiri **Sezgin Kartal'ın** "terör örgütü üyeliği" iddiasıyla yargılandığı davanın, İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ilk celsesi öncesi, **adliye önünde yapılmakta istenen basın açıklaması Kağıthane Kaymakamlığı tarafından yasaklandı.** Açıklama yapmak isteyen 23 kişi gözaltına alındı. **Duruşmayı takip etmek isteyen kişilerin salona girmesi engellendi ve bunun "emniyet talimatı" olduğu söylendi.**

Diyarbakır'da **18 gazetecinin** yargılandığı davada adil yargılanma, basın özgürlüğü ve savunma hakları ihlal edildi. İddianemeyi hazırlayan savcının, 18 gazetecinin yargılandığı Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi heyetindeki bir üyenin eşi olması, adil yargılanma hakkının ihlali olarak kaydedildi. Davanın 11 Temmuz 2023 tarihinde görülen ilk celsesinde sanık avukatları, sevcinin eşi olan hakim yönünden reddi hakim talebinde bulundu, ancak bu talep mahkemece reddedildi. Mahkeme Başkanı, duruşmaya izleyen gazeteciler ve gözlemcilerin salonda telefon ve bilgisayarlarıyla not tutmasını

yasakladı; basın özgürlüğü ihlal edildi. Mahkeme Başkanı'nın gazeteci ve avukatların savunma yaptıkları sırada sık sık araya girerek sözlerini kesmesi, savunma hakkının ihlali olarak raporlandı.

Xwebûn Gazetesi İmtiyaz Sahibi **Kadri Esen**'in sosyal medya hesabında yaptığı bir paylaşım nedeniyle "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davasında mahkeme gazeteci olan sanığın haber verme amacıyla yaptığı paylaşımı, gazetecilik olarak değerlendirmede. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin, 19 Şubat 2020 tarihinde polise "sanal devriye" yetkisi veren hükmü Anayasaya aykırı bularak iptal etmesine rağmen, mahkeme polisin "sanal devriye" yöntemiyle yaptığı araştırmayı "delil" olarak kabul etti.

Ankara'da kadın cinayetlerine karşı düzenlenen eylemine katılan **15 kadın ve LGBTİ+** hakkında "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet etmek", "Görevi yaptırmamak için direnmek" ve "basit yaralama" iddialarıyla açılan davada, **LGBTİ+ bayraklı pankart "suç delili" sayıldı**. Üç çevik kuvvet polisinin "kadınların kendilerini darp ettiği" iddiasıyla şikâyetçi olarak yer aldığı davanın Ankara 66. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen ikinci duruşmasında, **duruşma salonun kapısında koruma yelekleri giyinmiş 11 çevik kuvvet polisi bekledi**.

İnsan Hakları Derneği (İHD) Ankara Şube Eş Başkanı **Fatin Kanat**'ın "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla yargılandığı davanın ilk duruşması, 19 Nisan 2022 tarihinde Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. İddianamede suç isnadı oluşturulan 2018 ve 2019 yılındaki basın açıklamaları ve eylemlerle ilgili deliller toplanmış ve sanığın ilk duruşmada savunmasını tamamlamış olmasına rağmen, ikinci duruşma 6 Eylül 2022 tarihine ertelenerek, yargılama süresi uzatıldı. Süre içinde yaz kararnamesiyle heyet üyelerinden Mehmet Tefvik Gerçek, Küçükçekmece Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na atandı; ikinci duruşmaya geçici bir heyet geldi. Geçici heyet dosyayı inceleyemediklerini söyleyerek, tüm delilleri toplanmış ve savunması alınmış davayı, dosyanın esas hakkındaki görüşünü hazırlanması üzere savcılığa gönderilmesine karar vererek, 19 Ekim tarihine erteledi. 19 Ekim tarihinde görülen üçüncü duruşmada ise duruşma savcısının değiştiği görüldü. Esas hakkındaki görüşünü açıklayan savcı, Kanat hakkında ceza talep etti. Dava, dosyadaki deliller soruşturma aşamasında tamamlanmasına rağmen tam 8 ay sürdü. Mahkeme, "Her ne kadar sanık hakkında 'terör örgütü propagandası' yapmak suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış ise de suçun unsurlarının oluşmadığına kanaat getirilmiştir" diyerek, Kanat'ın beraatine karar verdi.

MILSA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk alışmaları Derneği

Norwegian Embassy
Ankara

Almanya'nın Türkiye'deki
Dış Temsilcilikleri
Die Deutschen
Auslandsvertretungen
in der Türkei

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.
Türkiye